

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Kolding
højere Almenskole**

1914

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøven 1914

i

Kolding højere Almenskole

I. *Parmo C. Tang Petersen*: Kolding lærde
Skoles Historie. — II. Skoleefterretninger.

KOLDING
KOLDING BOGTRYKKERI · ØSTERGADE 24
1914

KOLDING LÆRDE SKOLES HISTORIE

VED

PARMO C. TANG PETERSEN

KOLDING
KOLDING BOGTRYKKERI - ØSTERGADE 24
1914

I. Indtil ca. 1600.

MIDDELALDEREN

EN af de mange Opgaver, som Staten ved Reformationens Indførelse i Danmark paatog sig, var at sørge for Skolevæsenet. Medens Skolerne hidtil havde været en ren kirkelig Institution, noget, som ikke direkte vedkom Statsmagten, saa blev det nu Statens Sag ikke blot at lønne og ansætte gejstlige, men ogsaa at sørge for, at der var Skoler, hvor de vordende Præster kunde faa deres første Undervisning. En af Følgerne af denne Ændring i Skolernes Forhold er, at der bliver noget mere ensartet over Skolevæsenet, der bliver nu Skoler i alle Byer, medens Skolerne før havde ligget mere spredt. Tager man sig for at undersøge de danske Latinskolors Ælde i de forskellige Byer, da vil man finde, at et overvejende Antal af dem nævnes første Gang under Christian den Tredje. Hermed er imidlertid ikke givet, at ikke adskillige af disse Skoler kan have eksisteret i Middelalderen. I Stiftsbyerne fandtes langt tilbage i Middelalderen Doms-koler, Doms-kolen i Ribe stiftedes saaledes allerede 1145, Doms-kolerne i Roskilde og Viborg nævnes i det 12te Aarhundrede, og desuden fandtes der i adskillige Byer Klosterskoler. Det var navnlig Tiggermunkene, der arbejdede i Oplysningens Tjeneste. Allerede 1232 „kom Graabrødrene paa deres bare Ben til Danmark og grundlagde Huset i Ribe“ (den hellige Frants af

Assisi, Ordenens Stifter, døde 1227) fortæller Ryd Aarbog, og „1288 grundlagdes Brødrenes Hus i Kolding af Ridder Henrik Dülmers Gaard og Kapel“ hedder det hos Peter Olsen, de danske Graabrødres Historieskriver. Til dette Kloster, om hvis Eksistens Gadenavne endnu minder, har der rimeligvis været knyttet en Skole, men nogen bestemt Overlevering om den er ikke bevaret. Naar imidlertid den bekendte Historiker og Poet Rasmus Glad (Erasmus Laetus † 1582) i sin versificerede Danmarkshistorie og -beskrivelse („res Danicae“) under Omtalen af Lund anfører følgende Ord om den berømte Humanist og Bibeloversætter Christiern Pedersen at „det i Nærheden af Havet beliggende Kolding har givet ham den første møjsommelige Undervisning“, kunde man jo af denne Udtalelse slutte sig til Kolding Skoles Eksistens i Middelalderen. Selv angiver imidlertid Christiern Pedersen jo Roskilde som den By, hvor han har faaet sin Undervisning, og det er vel Roskilde Skole, han tænker paa, naar han i sit Skrift: „Om Børn at holde til Skole og Studium“ giver sin berygtede Skildring af Skoletugten i Middelalderens Skoler, hvor „de ufornumstige Skolemestere og Hørere flængede, sled, hudstrøg og slog de fattige Børn, Peblinge og Degne, at Blodet løb ned ad Ryggen paa dem i deres Hoser for en Tøddels eller et Ords Skyld, som de for vild i“. Den Uklarhed, der hviler over Christiern Pedersens Barndomshistorie bevirker imidlertid, at det ikke kan godtgøres, at han ikke har gaaet i Skole i Kolding, og selv om Kolding Skole ikke kan hævde sin Ret til at tælle denne berømte Mand blandt sine Fostersønner ved Beviser, ligger det dog nær at benytte det nævnte Citat som Bevis for, at der allerede i Middelalderen har været Latinskole i Byen.

REFORMATIONSTIDEN

Først ved Reformationstiden falder der klart Lys over Skolen i Kolding, saa at man baade kan paa-vise de Personer, der beskytter og fremmer dens Arbejde, kan gøre sig et Begreb om, under hvilke ydre Kaar i Henseende til Lokale den har virket, og kan anføre Rækken af de Mænd, der som Rektorer har ledet Arbejdet inden for Skolens Vægge.

Det var Kirkeordinansen af 1537, der foruden at træffe Bestemmelse om Kirkevæsenets Ordning ogsaa giver følgende Anordning om Skolevæsenet:

„I hver Købstad skal der være en Latinskole; i hver Købstad skal der alene være een Skole, og alle hine andre Pugeskoler, som her og der holdes, skal op-hæves; ogsaa skal den deles i flere Lektier for at gøre Skel paa Børnene. Ikke heller skal der læses andet i den end Latin, fordi de latinske Skoler for-dærves af danske og tyske Skoler; ogsaa søger de mere deres egen Fordel og Forbedring end Børnenes, de som lærer Græsk og Hebraisk, som det vel ken-der sig.“

CHRISTIAN DEN TREDIE

Ligesom det ikke var Christian den Tredies Sag kun at erhverve sig en langt større Kongemagt end hans For-gængere havde haft, og ikke at holde fast paa den i hele sin Regeringstid, saaledes var det heller ikke hans Men-ning kun i al Almindelighed at give Bestemmelse om, at der skulde oprettes Skoler. Han vaagede over, at disse Skoler blev til Virkelighed, og støttede dem ved fra Tid til anden at tildele dem Indtægter af for-skellig Art, som ved Reformationen var bleven Kro-nens i Stedet for Kirkens. Da Kongen var ganske særlig knyttet til Kolding., hvor han ofte residerede,

er det jo ikke underligt, at han ved flere Lejligheder betænkte Kolding Skole med Gaver. I 1542 skænker han Kongetienden for Almind Sogn, der i Tidsrummet 1552—1857 var knyttet som Anneks til Kolding, til „Underholdning“ for Skolemesteren i Kolding og hans Efterkommere. Ti Aar efter, 1552, skænker samme Konge Herslev Kongetiende til „then Person som Scholemester er ther udj Kolling og hans Eptherkommere Scholmestere“ i et Brev, dateret Odensegaard Søndag efter Viti og Modesti Dag. Om dette Brev bemærker Kolding Skoles første Historieskriver Albert Thura 1732, at „det er det allerførste Kongebrev, som Skolen til gode er udgivet og haves endnu in Originali“. I 1845 hedder det hos Rektor Ingerslev i Indbydelsesskriftet til den nuværende Skolebygning Indvielse, om det samme Brev, at „Diplomet, skrevet paa Pergament, gemmes i Skolens Arkiv, men er halvvejs forraadnet“. Da Rektor Theisen i 1882 i Kolding Latin- og Realskoles Indbydelsesskrift for 1882 gav nogle Meddelelser fra Skolens Arkiv, beretter han, at alle Gavebreve og Diplomer fra Tiden før 1580 er forsvundne. 1558 viser Kongen sig atter gavmild, idet han St. Lucie Dag paa Koldinghus udsteder et Gavebrev, som i 1845 endnu fandtes i Skolens Arkiv, og som Rektor Ingerslev har optrykt. Da dette Brev er det ældste Gavebrev til Kolding Skole, man kender Ordlyden af, turde det være rimeligt at optrykke det, saa meget mere, som Rektor Ingerslevs Indbydelsesskrift næppe eksisterer i mange Eksemplarer:

Wii Christian then Credie mett Guds naade Danmarcks, Norgis, Wendis och Gottis koning, hertog udj Slesuig, holsten, Stormarn och Dytmarschen, Græffue udj oldænborg och Delmenhorst Gjør

alle witterlige, att paa thett ther motte hollis Gode personer tiill Locater udj thesse Efftherskrefone Scholer udj wors kjøbsters kolling, wedle, warde og holstebroec och ther optucktis unge personer udj Bogelige konster och gode seyer haffuer wij religionen tiill beste beuilliget oc samtyckt och nu mett thette wort obne bref beuillige oc samtycke, att en Lokate udj huer fornævnte Scholer the som nu ere eller her effther komends worder mue aarligen alletiid her effther fange tilhiælp tiil theris underholling aff wor oc kronens part aff tienden som her effther følger, først then Locate udi warde ett pund korn aff tienden aff Outrup sogen, Then Locate aff holstebroec ett pund korn aff Merup sogen, Then Locate aff wedle ett pund korn af Skiibet sogen, och then Locate aff kolling ett pund korn aff Hjerdrup sogen: Thij bede wij och biude wore fogeder eller Embidzmend the som nu ere eller her effther komends worder som samme wor tiender haffue udj befalling attj lade aarligen følge fornævnte Locater udj fornævnte kjøbsteder saa møyit af wor och kronens part aff korn tienden af fornævnte sogne effther som forskreuit staaer. Giffuet paa wortt Slot kollinghus sctae Luciae virginis Dag aar *MDLVIII* wnder wort Signet Christian.

Ved dette Brev tildeler Kongen altsaa en Locate, det vil sige det samme som en Hører, ved Kolding Skole Andels Kongetienden i Hjarup Sogn.

DRONNING DOROTHEA

Endnu nærmere knyttet til Kolding Skoles Historie end Christian den Tredie er dog hans Dronning Dorothea, der ofte er bleven nævnet som Skolens Stifterinde. Det er hun vel ikke, men hun har paa mange Maader vist sin Interesse for Skolen og bidraget meget til at fremme dens Udvikling. Det er derfor ikke uden Grund, at Kolding Skole har hendes Billede i sit Segl, og Kolding Skoles Historie kan ikke skrives uden en kort Omtale af denne mærkelige Kvindes

Liv. Hun skal være født 1511 og var en Datter af Hertug Magnus I af Sachsen Lauenborg og Katharina af Brunswig Wolfenbüttel. 14 Aar gammel ægtede

Dronning Dorothea

hun i Lauenborg den 22-aarige Hertug Christian af Holsten Gottorp, den senere danske Konge Christian III. Frederik den Første stillede sig meget køligt til Forbindelsen, som han dog havde givet sit Samtykke til, og overværede ikke Brylluppet; han holdt det unge Par meget knapt, og paa Haderslevhus, hvor

de residerede, lærte den unge Hertuginde at økonomisere med sine Midler, ligesom hun øvede stor Indflydelse paa sin noget letsindige Mand og gav hans Liv det Præg af sindig Alvor, som senere var ejendommeligt for det. Ved Frederik den Førstes Død og Grevefejden kom hun til at leve under større Forhold, og saa vist som Chr. III sad paa Danmarks Trone, som han selv havde tilkæmpet sig, med en Magtfulde og Selvtændighed, som hans Forgængere ikke havde haft, saa vist øvede Dorothea, betydelig og energisk, som hun var, stor Indflydelse paa Regeringen. Peter Okses Fald skyldes saaledes for en stor Del hende. Ved Christian den Tredies Død, Nytaarsdag 1559, forandredes atter hendes Stilling ganske. Hendes politiske Rolle var forbi, hvor meget hun end i hele sin Enketid stræbte efter at vinde den tilbage, men til Held baade for hende selv og for hendes Omgivelser anvendte hun ogsaa sine sjældne Evner til andet end til denne frugtesløse Kamp, og hendes Virkelyst kom i høj Grad Kolding By tilgode i de 11 Aar, 1559—1570, hun tilbragte som Enke paa Koldinghus. Hun døde paa Sønderborg Slot 1571.

Dronning Dorotheas Interesse for Skolevæsenet i Kolding har man et morsomt Vidnesbyrd om i et Brev, som tidligere fandtes i Skolens Arkiv, og som er optrykt af Ingerslev. Brevet, som er rettet til Hans Tausen, lyder saaledes:

Dorothea mett Guds Nade,
Danmarcks, Norgis, Wendis oc
Gottis Drottning. Wor Gunst
tilforne: Wider, at then Skol-
mester her udj Büen Agter sko-
len oc sit kall: for ingen deel:

I skal vide, at Skole-
mesteren (Rektoren) her i
Byen agter Skolen og sit
Kald for intet og er en rig-

oc er en rett Dranker: oc Büen oc Børne ille mett ham bewarid: Wille therfor ingenlonde længer haffue ham her: Chi bede wi eter och begerer i thet supper-attendentis Embid ether befalid er, oc bør haffue en god opsiin paa saadant: attj strax sender osz en anden god lærd person af Ribe hid: igien som kand være Duffuelig oc beqwem till samme Embid: Ther will tage well ware paa Skolen, at Büen oc Børne ther mett motte bedre bliffue forsørgitt: her till wi osz wiszeligen wille forlade.

Befalind ether Gud. Dathum Koldinghus løffuedagen efter nuptionis Mariæ

Dr. Dorothea
Under wortt Signet.

tig Dranker, og Byen og Børnene er ilde tjent med ham. Derfor vil vi ingenlunde længere have ham her. Derfor beder vi eder og begærer, at I i Kraft af det Superintendentem-bede, som er eder betroet, og da I bør føre nøje Til-syn med saadant, straks sender os en anden god, lærd Person fra Ribe hid, som kan være duelig og skikket til samme Embede og som vel vil tage Vare paa Skolen, saa der der-ved maa blive sørget bedre for Byen og Børnene. Dette stole vi sikkert paa, at I vil gøre.

Navnet paa denne uheldige Skolemester kender vi ikke, ej heller ved vi, hvem Hans Tavsens sendte i Steden for ham.

Men det, der især har knyttet Enkedronning Dorotheas Navn til Kolding lærde Skole, er at hun skaffede Skolen en ny, grundmuret Bygning. Det er denne Begivenhed, der har været saa betydningsfuld, at man med Urette har gjort Dorothea til Skolens Stifterinde og gjort Opførelsen af Bygningen ensbetydende med Skolens Stiftelse. Om Tidspunktet for denne Skolebygningens Opførelse giver Skolens Ar-

kiv ingen Oplysninger, men forskellige Beretninger fra det 16de Aarhundrede lader sig godt bringe i indbyrdes Overensstemmelse, og de herfra afvigende Oplysninger, som stammer fra det 18de Aarhundrede, kan man derfor rolig lade ude af Betragtning.

I Køl'n udkom i Tiden 1572—1618 et stort topografisk Værk, hvis Udgiver var Georg Braunius, Ærke-diakon i Dortmund og senere knyttet til Kollegiet i Køl'n. Dette Værk, *theatrum urbium*, indeholder blandt andet 34 Billeder i Fugleperspektiv af Byer og Pladser i Skandinavien, og blandt disse Billeder er ogsaa det ældste Billede, man har af Kolding. Dette Billede skyldes den berømte Adelsmand Henrik Rantzau den Lærde, Søn af Christian den Tredies navnkundige Feltherre Johan Rantzau. Henrik Rantzau var Statholder i Slesvig og Holsten, han ikke blot understøttede Lærdommen, men han var selv en lærd Mand, der forfattede forskellige historiske og topografiske Arbejder. Paa Bagsiden af dette Billede af Kolding staar blandt andet følgende Oplysning om Skolen: *Dorothea Daniae regina post defunctum maritum Christianum ad juventutem bene formandam Col-dingae scholam construxit anno salutis 1566*. Efter sin Ægtefælle Christians Død lod Danmarks Dronning Dorothea Kolding Skole bygge i det Herrens Aar 1566 for at Ungdommen kan oplæres vel. I et Digt af samme Forfatter, som ogsaa findes bag paa det gamle Billede, og som indeholder en Beskrivelse af Kolding, hedder det om Skolen:

*In qua desudet studiis addicta juvenus
ac informetur nec schola pulchra deest
Dorothea hanc struxit mater dignissima Regis
incllyta Danorum, qui modo scepra tenet.*

Paa Musæet paa Koldinghus findes en metrisk Gen-
givelse af Digtet af Dr. phil. Fr. Moth lydende saaledes:

Heller ej mangler en Skole saa skøn, hvor til Stu-
dier viet
Ungdommen stræber med Flid, medens den danner
sin Aand.

Dorothea den stifted, den værdige Moder til Kongen,
som over Danmarks Land hersker berømmeligt nu.

I et latinsk topografisk Arbejde af samme Henrik Rantzau: *Henrici Rantzovii Cimbrici Chersonesi descriptio nova*, hedder det ogsaa: *A cujus obitu dicti Regis (sc. Christiani III) vidua Dorothea Coldingae novam scholam intercessionem viri consularis Severini Paludani mota condidit* o.: efter den omtalte Konges, Chr. III.s Død grundlagde Dorothea som Enke en ny Skole i Kolding bevæget ved Raadmand Severin Paludans Tilskyndelse.

Den første Rektor, man kender Navnet paa, Magister Jonas Koldingensis, har ogsaa hædret Dronning Dorothea som den, der har bygget Skolen, i et latinsk Vers, der lyder saaledes:

*Dorotheae impensis domus hæc exstructa renidet,
quæ Danicæ conjux regia Regis erat
illius æternum florebit nomen in ævum
quod musas larga foverit ipsa manu.*

Dette Vers var først indhugget i en Sten over Skoledøren. Da denne Sten var bleven ødelagt i Krigstid, blev Indskriften anbragt paa Muren paa det Sted, hvor Stenen havde siddet. Senere optegnedes det paa en trekantet Tavle af Træ over Tredielectiehørerens

Kateder med følgende af Ribebispen Laurits Thura forfattede Oversættelse.

En kongelig Gemahl, de Armes Trøst og Skygge,
Lood denne skiønne Huus paa sin Bekostning bygge;
Thi staar i Evig floor Dortheae store Navn,
som med saa rund en Haand har fremmet Skolens Gavn.

Medens vi af de hidtil anførte Kildesteder faar at vide, at det var som Enke i Aaret 1566, at Dronning Dorothea lod opføre en ny Bygning til Kolding Skole, saa har P. Eliassen i sit Værk: Kolding fra „Middelalder til Nutid“ fremdraget en ny Oplysning, der ikke blot bekræfter det foregaaende, men yderligere giver os Datoen for Begivenheden, nemlig en Optegnelse af den Kolding Byskriver, Mads Nielsen Røgbjerg, der aabenbart har været Vidne til Grundstensnedlæggelsen. Denne Optegnelse lyder saaledes:

Änno 1566 thend 7. Augusti som var paa en otthensdag, tha lagde Northenn Suendzen som thaa var lensmand paa Kollinghus then første stien y grundvullen y then synder og øster hjørne paa thend scolle, som min frues naade lod bygge och mure op aff Grund paa kolling kierregordt (Ny kgl. Saml. 4to 1366 i kgl. Bibl.) c.: I Aaret 1566 Onsdagen den 7de August lagde Morten Svendsen, som da var Lensmand paa Koldinghus, den første Sten i Grundvolden i det sydøstlige Hjørne af den Skole, som min naadige Frue lod bygge og opmure fra Grunden paa Kolding Kirkegaard.

Over den her omtalte Lensmand Morten Svendsen fandtes der i 1772 i Kolding Kirke en Ligsten, som nu er forsvunden. Heldigvis er den bleven aftegnet af Arkivtegner Søren Abildgaard, Fader til de to berømte Mænd, Veterinæren Peter Christian Abildgaard og Maleren Nicolai Abraham Abildgaard, paa en Rejse,

som han foretog for at aftegne, hvad der fandtes af Gravmonumenter her i Landet. Abildgaard skriver i sin Dagbog fra 1772: . . . en meget forslidt og beskadiget graa Marmor Gravsten over Morten Svendsen og hans tvende Fruer. Den nederste Ende af Stenen er afbrudt, og derved er alle Inskriptioner borte . . .

Af Søren Abildgaards Tegning i Nationalmusæets Arkiv har Eliassen foræret Kolding højere Almenskole en Gengivelse, som hænger paa Lærerværelset, og efter denne gives Tegningen atter her.

Det er altsaa med Føje, at Dronning Dorothea nævnes i Kolding Skoles Annaler som Skolen Velgørerinde, om end Æren for at have stiftet Skolen ikke kan tillægges hende. H. F. Rørdam har ogsaa med Rette fremhævet, at de Udtryk, man har anført som Hjemmel for, at den skulde være stiftet af hende (*struxit, construxit, exstructa renidet*), naturligst forstaas saaledes, at hun har givet Skolen dens første grundmuret Bygning.

SØREN KJÆR

Naar Henrik Rantzau i sin: *Cimbrici Chersonesi descriptio nova* bruger det Udtryk om Dronning Dorothea: *mota intercessione Severini Paludani*, o.: bevæget ved Severin Paludans Tilskyndelse, da betegner han altsaa Borgmester Søren Kjær som en af hendes Raadgivere i denne Sag, og da han ogsaa paa anden Maade har lagt Interesse for Skoleforhold for Dagen, og paa Dronningens Vegne havde Tilsyn med Skolens Opførelse, er det rimeligt at nævne ham som en af Kolding Skole fortjent Mand.

Søren Kjær eller, som han med sin Tids Lyst til at skaffe sig Navneforandring ved at latinisere Navnet kalder sig, Severinus Paludanus, var en Ripenser, havde

Gravstenen over Morten Svendsen og hans Hustrer

faaet en lærd Uddannelse, men i Steden for at benytte denne i Skolens og Kirkens Tjeneste, som Skik var, gik han over i administrativ Virksomhed og virkede som Skriver i København, hvad enten han nu har været Slotsskriver paa København Slot eller Rigens Skriver. Fra 1548 lever han i Kolding, ægter Anne Thuresen, Datter af Knud Thuresen, bliver Borgmester og fra 1549 tillige Tolder. Da Kolding næst Helsingør var det vigtigste Toldsted i Riget, og Toldindtægterne var af stor Betydning for Kronen, var han næsten en Slags Rentemester, og Udbetalinger for Kronen skete ofte ved Anvisning paa Toldkassen i Kolding. Han var Enkedronningens meget betroede Mand og højre Haand og hjalp hende i hendes mange Foretagender paa Koldinghus og i Kolding By. Da han paa Grund af sin tidligere Virksomhed ofte kaldes Søren Skriver og altsaa optræder med to forskellige Benævnelser, har man gjort ham til to forskellige Personer, og Ingerslev skriver i Skoleprogrammet for 1845, at Dronning Dorothea lod opføre en grundmuret Bygning for Skolen under Tilsyn af Borgmester Søren Paludan og Amtsskriver Søren Skriver, men allerede Albert Thura bemærker i: En Historisk Berættning om Kolding Skole, 1732, at han „holder det gandske troeligt, at de to er een og samme Person“. Om Søren Kjærs for en Borgmester paa den Tid usædvanlige Dannelse, og hans Interesse for Skolevæsenet vidner hans Virksomhed som Oversætter og Bearbejder af latinske Skolekomedier. At saadanne er bleven opførte i Kolding, foreligger der ingen Efterretninger om, og vor største Autoritet paa Skolekomediernes Histories Omraade, Birket Smith, har om Kolding kun at melde, at der i Rentemesterens Regnskab for 1554 omtales Fastelavnsklæder til Hertug Magnus „da han

agerede paa Salen paa Koldinghus“, og tilføjer, at det er meget tvivlsomt, om her er Tale om Skuespil. Derimod anfører den berømte Rektor i Ribe Peter Hegelund i sin Dagbog under 19de November 1575: *Reddita mihi tragoedia Jephtha, quam reddidit Danicis rhythmis Severinus Paludanus mihi* ∴ Der er bleven mig givet en Tragedie Jephtha, som Søren Kjær har oversat for mig paa danske Vers. Det er en meget omtalt Skolekomedie af Skotten Buchanan: Jephtha, som Søren Kjær her nævnes som Oversætter af, og ogsaa Tyskeren Rollenhagens: Abraham og Schweizeren Rudolf Walthers: Nabal skal han have oversat. Det i vore Dage bedst kendte Vidnesbyrd om den brave Borgmesters aandelige Interesser er imidlertid den smukke Salme, der i Grundtvigs Bearbejdelse endnu findes i vor Salmebog og synges meget i vore Kirker: „Rejs op dit Hoved, al Kristenhed“.

FREDERIK DEN ANDEN

Paa Bagsiden af det gamle Billede af Kolding staar der i Tilslutning til, hvad der fortælles om Dronning Dorothea og Kolding Skole: *Quam (scholam) postmodum Fridericus II pro paterna in subditos et Daniam affectione annuo censu ampliavit et duodecim alumnorum stipendijs auxit* ∴ Og senere tillagde Frederik den Anden den (Skolen) i Kraft af sin faderlige Omsorg for sine Undersaatter og for Danmark en aarlig Skat og berigede den med Understøttelse til 12 Alumnere. Frederik den Anden, der ligesom sine Forældre følte sig knyttet til Kolding, har altsaa ogsaa vist Interesse for Kolding Skole, og de to Understøttelser, som Henrik Rantzau sigter til, er aabenbart Kongetienden af Randbøl Sogn, som han den 21. Marts 1572 skænkede til de to øverste Lokater (Hørere), „wor

och Kronens part aff Kornthiinden aff Randbøll Sogn“, og en Slags Kommunitet i det smaa for Skolens Lærere og Disciple, idet han ved Gavebrev af 22de Juni 1580 bestemte, at der aarlig skulde udredes 250 Rdl. af Koldinghus Len til Bispning af 12 „Skolepersoner“, Rektor og to Hørere iberegnet. Gavebrevet af 1580 findes endnu i Skolens Arkiv, og desuden findes der en Kopi fra Midten af det 18de Aarhundrede; da Originalen paa flere Steder er temmelig beskadiget, supplerer Kopien den paa en heldig Maade, saa at Gavebrevet kan meddeles i fuldstændig Skikkelse; det, der er sat i Parenthes, er taget fra Kopien:

Wij Frederick thend Anden med Gudtz Naade Danmarckis Norgis Wendis och Gottis Konning, Hertug wdj Slesuig Holsten (Stormarn) och Dyttmersken, Greffue udj Oldenborg och Dellmenhorst: Giøre alle witterligt Att wij Gud Aldmechtigste thill Loff och Ehre Saa och paa thet Ungdommen wdj Gudtzrycht guode Seeder och Lerdome Kunde Underuisses och optucktes Och fattige Schole Personer, som settis thill Schole her wdj Wor Kiøbsted Kolling hies foreldre icke ere formuendis att Underholde thenum och om huilcke ere guod forhobning, Icke skulle nødes aff Armod att ofuergiffue theris Schole for underholdnings brøst skyld Men maa bliffue wed theris Studia att Continuere Religionen thil forfremmelse och forbedring, Tha haffue wij beuilget forordineret och Sambthøcht och nu (meth thette) wort hobne breff beuilge forordinere och (Sambthøcke) Harligen her effter thill Guig thiid att skulle guiffuis her aff wort slot Koldinghus halffthredie hundrit daler thill Colff Schole Personers underholdning ther iblant (beregnet) Scholemesterenn och tho hører Och skal Scholemesterenn giffuis thill Underholdning aff for^m Summa fem och thiuffue daler Sammeledis huer aff hørerne halff thredie och thiuffue daler Och huer aff the andre Scholepersoner thiuffue daler. Och skall wor Leenszmand her paa wort slot Koldinghus then som nu er oc her effter (kommendes worder

handle) meth en (quod) from danemand aff Borgerne her wdj byenn som forn^e Colif Scholepersoner for forn^e Summa penche meth mad och Øll thilbørlign will underholde (och siden) ther meth haiffue Jndseende Att the thill Nothorfft bliffue underholdet som thet sig bør. Och thersom thend Borger Som thenum wdj saa maade thill Kost Anthagendis worder thenum icke thilbørlig^e wil Spiisze, Schall forn^e wor Leensmand handle med en Anden Borgere som thenum meth gott Øll och mad wille Spiisze och underholde. Och paa thet att Scholemesterenn och hørerne maa haiffue thes bedre acht och øpseende met forn^e Scholepersoner, Schall the were forpflicht hoesz forn^e Scholebørnn huor the hosz nogen aff Borgerne bliffuer indtinget thil Kost sielff att søge bord meth thenum. Och skall forn^e wor Leenszmand med Predicanterne och Scholemesteren aff the fornemiste Skolebørnn uduelge Chiuffe Scholebørnn Som wdj saa maade skulle underholdis aff thenum som ere Nottorfftige icke formuendes thenum selff att underholde och the om huilcke er slig forholdning att the wdj frembthiiden Kunde were Religionen och Riiget thienlige therudinden icke Ahnseendis nogen Wild Wenskab eller nogen fordeell, Och effther thij vij nu hermeth och wdj Andre maade haiffue Rundelig och naadigst forsørget Scholemesternn her wdj Kolding, Schal hand were forpflicht meth største fliid och Windskibelighed att Informere och optuchte Ungdommen in Artibus Dicendi Fundamentis Religionis och andre nøttige Lærdom. Cheslig^e skall Scholemesternn som nu er eller hans efftherkommere were forpflicht huer wgge om Corszdagen wdj Byekirken at giøre en Predicken Almuen her sammestedtz thill Salighbedtz underuisning och Lerdom. Schulle och hørerne wdj theris Kald skicke thenum wstraffelige meth største fliid ungdommen at underwisze och Leere. Sammeledis skulle och the andre Scholepersoner wdj saa maade Underholdis, Skicke thenum windskibelig wdj Lerdom och tubctige wdj Leffnit, Att thet maa bespørges slig wor Kongelige naade och mildhed imod thenum icke att were thill forgeffs. Och skall Superintendenten wdj Riberstigt Hørlig^e naar hand visiterer forfare om forn^e S

wilkor, om the thenum wdj Leerdom forfremme, Och ellers Saaledes skicke och forholde, att the ere thend Almosze werd, Och dersom nogen eblandt thenum findis Wduelige, Schall hand thenum affsette fra forn^e underholdning Och wdj theris sted iorordne andre guode duelige Personer Om huilcke ere guod forhobninge. Bedendis och Biudendis wor Leenszmand her paa wort slot Koldinghusz then som nu er eller her ephther komendis worder Att han Harligⁿ thill guode Reede forn^e halffthredie hundrid daler thill forne Tholff Schole Personers underholdning her sammstedz lader fornøye och vdgiffue Och siiden effther som fornⁿ staar haffue thilbørlig Jndseende att altnigist (?) ther meth thilbørlign skickes och forholdes, effther som han will andtsuare och wære bekiendt, Bedendis och formanendis alle wore efftherkomene Konninger vdi Danmarck att the wdj liige maade wille hermeth holde och Effterkomme, icke giørendes her wdj nogen forhindring eller foruandling, icke heller thilstedendis nogen anden noget her emod att forandre forn^e Scholepersoner thil skade vdi nogre maade Saa frambt the icke thermeth wille opuecke emod thenum gudtz Euiige heffn wrede och straff. Giffuit paa wort slot Koldinghusz thend *xxij Junij Har Mdlxxx.*

Under wort Signet

Friderich.

SKOLENS UDSEENDE

Om den Skolebyggnings Udseende, hvis Opførelse altsaa paabegyndtes den 7de August 1566, kan man danne sig en Forestilling gennem to gamle Billeder af Kolding. Det ældste, som findes i det tidligere nævnte Værk af Georg Braunius, stammer altsaa fra Slutningenⁿ af det 16de Aarhundrede, det andet skyl-des den 1688 afdøde Historiker Peter Hansen Resen, hvis Hovedværk Atlas Danicus omfattede en topografisk Beskrivelse af Danmark med Billeder i Fugleperspektiv af Byerne og er fra 1677, altsaa c. 100

Kolding lærde Skole ved Aar 1600. (Paa Billedet mærket med N.)

Aar yngre. Begge Billeder viser en ret anselig Bygning i eet Stokværk med takkede Gavle, beliggende omtrent paa den Plads, hvor nu den højere Almen-skole ligger. Det nære Forhold, der i gamle Dage bestod mellem Kirken og den lærde Skole, hvis Hovedopgave var at skaffe Kirkens vordende Tjenere den grundlæggende Undervisning, og hvis Lærere for største Delen var vordende Præster, har ligesom faaet et ydre Udtryk i, at Skolen ofte laa i Kirkens umiddelbare Nærhed. Naar flere af dem, der har skrevet om Kolding Skole i ældre Dage, saaledes sidst Magister Hugo Matthiesen i den Afhandling om Enkedronning Dorothea paa Koldinghus, som findes i Vejle Amts Aarbøger for 1908, omtaler Skolen af 1566 som forsynet med en dobbelt Kvist, en mod Kirkegaarden og en mod Skolepladsen, da maa dette sikkert bero paa en Misforstaaelse. Det maa være Skolebygningen af 1732, som der mig bekendt ikke findes noget Billede af, men som man har Beskrivelser af, der har haft denne Kvist, medens baade Billedet hos Braunius og det i Atlas Danicus tydeligt nok ikke viser Spor af noget saadant. Af det ældste Billede meddeles her en Gengivelse.

SKOLENS INDRE FORHOLD

De højere Skoler i de lutherske Lande ordnedes i det væsentlige i Overensstemmelse med den sachsiske Skoleplan af 1528, og denne ligger ogsaa til Grund for den Skoleordning, som foreskrives i den danske Kirkeordinans af 1537, og som er citeret paa Side 3. Som man ser, led Skolen paa Reformations-tiden ikke af den Svaghed, mange mener vort moderne Skolevæsen lider af, nemlig Fagtrængsel, idet det jo udtrykkelig hedder: Ikke heller skal der læses

andet i dem (Skolerne) end Latin. Om dette Fags Betydning har det 16de Aarhundredes Pædagoger haft meget store Forestillinger. Saaledes hedder det i en württembergsk Forordning paa den Tid: „Efterdi der i mange Stæder ved Siden af de latinske Skoler be-
 staar tyske Skoler, ved hvilke de første bliver for-
 dærvede, og mange Drengene forsømte, som er skikkede
 til Latinen og saaledes til Guds Ære og til Forvalt-
 ning af det almindelige Vel, saa skal saadanne tyske
 Skoler afskaffes“. I en dansk Skoles Reglement hed-
 der det: „De skulle opregnes, som har talet Dansk,
 stimet eller slaats, og som derfor straffes med Ris.“
 Navnet Latinskole bar den Tids højere Skole ikke
 med Urette. Endvidere viser Skoleanordningen, at
 man har haft Skolen delt i Klasser, Lektier, og Gave-
 brevene til Kolding Skole omtaler da ogsaa foruden
 Skolemesteren, som Rektor kaldes, i hvert Fald to
 Lokater (Hørere). Albert Thura bemærker ogsaa i
 sin historiske Beretning om Kolding Skole følgende:

Huuset var af Begyndelsen saaledes indrettet, at der ey allene
 neden i var et bequemt Stæd for Lærerne at samles med deres
 Discipler, men der endog ovenpaa var Kamre indrettede til tvende
 Locater, thi der i Førstningen foruden Rector, vare ved denne
 Skole ikkun tvende Collegae.

Men foruden hvad vi kan slutte os til med Hensyn
 til Kolding Skoles indre Forhold i det 16de Aarhun-
 drede ud fra, hvad der er oplyst i al Almindelighed
 om Skolevæsenet i Danmark i den Tid, er vi saa hel-
 dige i Skolens Arkiv at have et Aktstykke, der giver
 os Oplysninger om Forholdene ved Skolen her. Der
 findes nemlig i Arkivet en Skolelov fra 1593, indehol-
 dende Bestemmelser om, hvorledes Skolens Lærere
 har at forholde sig. Den foreligger baade paa La-
 tin og i dansk Oversættelse, vistnok fra c. 1630.

Den latinske Tekst er trykt hos Ingerslev i hans Indbydelseskrift, den danske har Theisen meddelt i Programmet fra 1882. Her meddeles nu begge tillige med en Omskrivning paa moderne Dansk. Lovene er forfattede af Jens Sørensen Harthe, Sognepræst i Kolding, Anders Mikkelsen, residerende Kapellan samstedts og Jens Knudsen Buch, Rektor 1593—1600.

<p><i>REGULAE ET LEGES quarum præs- cripto ministri Scholae Colding- ensis boni ordinis vitaeque honesta- tiscassavivere te- nentur, communi- bus suffragiss M. Joh. Sev. Harth, primarii Pastoris, Dni Andreae Mi- chaelis, commini- stri et Joh. Canu- tii Buchii Ludi- rectoris, approba- tae a^o 1593.</i></p>	<p>Kolding Skolis Regler og Lower, effter huilcke Tiene- rer udj forn: stød hereffter skulde hol- de dennem, at disz bedre Orden oc Hæ- derlig leffnit Kand holdis ved magt, Aff Mag. Jens Seffren- søns Hart Sogne- præst, Her Anders Mickelsøns Capelan og Jens Knudsøns Buch, Skolmester endregtig Samtycke approberit. Aar 1593.</p>	<p>Regler og Love som de, dervirke i Kolding Skoles Tjeneste, skal holde sig efter- rettelig, for at Orden og Hæder- lighed i Livet bedre kan over- holdes, givne med endrægtigt Samtykke af Ma- gister Jens Søren- sen Harthe, Sog- nepræst, Hr. An- ders Mikkelsen, Kapellan og Jens Knudsen Buch, Skolemester.</p>
--	--	---

<p>1. <i>Summa diligen- tia et industria satis praemedita- tum Ludirecto- rum Collegae, Auditoribus ordi- nariis Lectiones tempore conveni- enti proponant et repetant; juxta</i></p>	<p>1. Først skal Skol- mesteren oc Hørerer befindis med aller- største flid oc Umage at studere til deris ordinarias lectiones effter Kong. Mayltz: Ordinantzis oc Funda- tions liudelse. Saa at</p>	<p>1. For det første skal Skolemeste- ren (Rektoren) og Hørerne med den allerstørste Flid og Umage stu- deret ilderessæd- vanlige Under- visningstimer saaledes som Hs.</p>
---	--	---

Regiae Majestatis ordinationis et Foundationispraescriptum, ne commissa juvenus dediscere cogatur, sed in dies proficiat sub poena severissima Dei et Magistratus legitimi.

2.

Recepto more Musici officio fungetur per singulas Septimanas alternatim Collegarum aliquis idemque (quem hebdomadarii appellare libet) ipso puncto sextae matutinae, pomeridiana vero 12 in Schola praesto sit, sub mulcta 4 Solidorum Danic. Huic a septima ad Octavam antemeridianam, et a prima ad secundam pomeridianam quies erit.

3.

Schola qui egreditur, uno aut al-

Wngdommen icke forargis, men maa forbedris daglige, Saa sant di icke aff Gud oc deris loulig Øffrighed wil straffis.

2.

Skal Hørerer huer wege skiffis wed at holde sangen wed magt som den oc aff gammel skick er holden, oc den som saadan wegetjenest til Kommer, skal findis i Skolen om morgenen ret ligesom Klokken slaar 6, om middagen 12, wnder 4 skilling danskis brøde, men siden skal hand wære forskaanit igien af Skolen om formiddagen fra 7 til 8, om Eftermiddagen fra 1-2.

3.

Huor som nogen aff Skoletienere gaar

Kongelige Majestæts Ordinans og Foundation lyder, saa at Ungdommen icke bliver vankundig, men gaar frem fra Dag til Dag, saa sandt de icke vil straffes af Gud og deres lovlige Øvrighed.

2.

Hørerne skal hver Uge skiftes til at lede Sangen, som den elter gammel Skik er bleven ledet, og den, hvem en saadan Ugetjeneste tilkommer, skal være paa Skolen om Morgenen lige i det Øjeblik, da Klokken slaar 6, under en Bøde paa 4 Skilling Dansk, men siden skal han være fritaget for Skolen om Formiddagen fra 7 til 8, om Eftermiddagen fra 1 til 2.

3.

Den, der forlader Skolen, før-

tero Collegarum non præsente, atque incustoditam hac sua incuria Scholam relinquet, ipsi marcae Danicae mulcta imponatur.

4.

Quicumque absque legitimis et evidentibus rationibus ordinariam docendi vel repetendi in Schola horam unam neglexerit ipsius mulcta 4 Solidi, si dimidiam dici partem 8, si totum diem 24 esto. Nolumus autem excusationis pondus habere si quidam, vel etiam invitus, symposiastis detinetur. Occupationis vero, quae vel ad officium vel ad Personam attinent, si acciderint, alterum loco suo idoneum (si modo fieri potest) substituet.

aff Skolen, førend nogen aff hans stalbrødre er tilstæde. Saa at Skolen derfor warløsz, giffue sig til straff en mark danske.

4.

Huosom uden lovlige og Wigtige forhindringer, forsømmer Skolen en time, giffue til straff 4 skilling dansk, blituer hand borte en halff dag, giffue 8 skilling: men om hans brøst findis en ganske dag, daa skal hand straffis paa 24 skilling d. Saa skal det icke wndskyldte nogen, om hand end imod sin Willie, forholdis af fnoget dricke selskab, men om hand udj nogen bestilling som hansz Embede eller Person, fornøden wid Kommer, forhindris, daa skal han forskicke en anden som duelig er udj sit stæd, um det er muligt,

end nogen aff hans Embedsbrødre er kommen til Stede, saa at Skolen staaer uden Tilsyn, skal til Straf betale en dansk Mark.

4.

Den, som uden lovlige og vigtige Forhindringer forsømmer Skolen en Time, skal til Straf give 4 Skilling Dansk. Bliver han borte en halv Dag, skal han give 8 Skilling, bliver han borte en hel Dag, skal han give 24 Skilling. Detskal ikke undskyldte nogen, selv om han imod sin Vilje holdes tilbage af noget Drikkeselskab, men dersom han forhindres ved nogen Bestilling, som vedkommer hans Embede eller hans Person, skal han sætte en anden, som er duelig, i sit Sted, dersom han kan.

5.

Debitam reverentiam et obedientiam in omnibus, quae vel scholae, vel officii ratione, praecipit Ludirector, Collegae praestabunt, sub officii privationis multa.

5.

Skal Hørerer be-
wise Skolmesteren
den Reuerendz oc
lydighed som billig
og pligtig er, udj alle
de stycker, som hånd
dennem paa Skolens
oc sit Embedis weg-
ne befaler, under
deris Kaldz forta-
belse.

5.

Hørerne skal vi-
se Skolemesteren
(Rektoren) den
Ærbødighed og
Lydighed, som
de skylder ham,
i alt, hvad han
befaler dem paa
Skolens og sit
Embedes Vegne,
under Straf af
Kaldsfortabelse.

6.

Simile de eo erit iudicium qui aliquo, insciente et non assentiente Ludirectore, proficisci praesumerit; si vere ultra concessum tempus moram necit, eo loco habendus sit, atque is, qui proprio arbitrio absque venia discedit, servatis tamen conditionibus quarta regula expositis.

6.

Wdjlige maade skal
oc ingen aff Hørerer
fordriste sig til, at
wandre nogen stedtz
aff By, uden Skol-
mesterens widskab
oc samtycke, Bli-
ffuer han borte offuer
den tid, som hannem
er tilsted, daa maa
der handlis med han-
nem, lige som med
den der ingen for-
loff haffuer, dog saa
at saadan Leilighed
her hosz agtis, som
tilforne er rørd om i
den 4 Regel

6.

Ligeledes skal
ingen af Hørerne
fordriste sig til
at vandre noget
Sted af By uden
Skolemesterens
Viden og Sam-
tykke. Bliwer han
borte over den
Tid, som er ham
tilstedt, da maa
der handles med
ham ligesom
med den, der in-
gen Tilladelse
har, idet dog de
Betingelser iagt-
tages, som er
fremsat i den 4de
Regel.

7.

Quicumque sive in domibus sive platea diris et pej-

7.

huo som enten udj
huse eller paa gader,
lader sig høre med

7.

Den, som enten
i Huse eller paa
Gader lader sig

erationibus, boalu et clamore obscuro se audiendum praeberit, atque leste assiduo convictus fuerit erroris et culpae suae vicibus singulis Joachimico probate moneta mulctetur. Si autem vel verbis rixari, vel factis pugnare inceperit, aut etiam ad exitum perduxerit, vel aliud quippiam, cuius nomine coetus Scholasticus male audil, commiserit, ei poena pro culpa, conditione iudicio Concionatorum, Ministrorumque Scholae, irrogetur.

8.

Ebrius Scholam, Templum, Mensam quicumque accesserit Marca Danica privetur. Cetera pia & honesta quaecumque concernunt, omnia juxta veterem eandemque laudabilem con-

slem Suergen oc banden, hujen, raaben oc skrigen, giffue, straff, saa tit hansz tilstraff, saa tit hansz brøst der udj Kand bewisis en god daler. Men om nogen begynder eller gjør parlament eller anden wlempe for huilcke Skolepersoner Kand høre ilde, han straffis efter leiligheden aff Prædickanternis oc Skoletieners Dom.

8.

Om nogen befindis at søge enten Skole, Kircke eller Bord, naar som han er drukken, giffue til straff i Mark danske. Hvad andre Christelig oc Skickelig wilkor belanger, skal holdis, som det aff gammel wiisz oc

høre med slem Sværgen og Banden, Hujen, Raaben og Skrigen, skal give til Straf, saa tidt hans Fejl i den Henseende kan bevises, en god Daler.

Men omi nogen begynder Strid eller anden Ulempe, som Skolens Mænd kan høre ilde for, da skal han straffes efter hans Brødes Art efter Prædikanternes og Skolens Tjeneres (Læres) Dom.

8.

Dersom det opdages at nogen søger enten Skole, Kirke eller Bord, naar han er drukken, da skal han give til Straf i Mark Dansk. Hvad andre kristelige og skikkelige For-

*sueludinem
usumque jam du-
dum receptum ob-
servari volumus.*

fremfarne brug wærit
haffuer.

holdsregler an-
gaar, da skal de
iagttages som det
har været paa
gammel Vis og
efter tidligere Ti-
ders Brug.

SKOLENS REKTORER

I Forhallen til Kolding højere Almenskole hænger der 4 Trætavler indeholdende Navnene paa Rektorerne ved Skolen; de ældste af disse har hængt i Skolebygningen fra 1732, men ogsaa i den gamle Skole fra 1566 fandtes der efter Thuras Vidnesbyrd en „med forgyldte Bogstaver afpænsled Fortægnelse paa Skolens Rectores“.

1.) Som allerede nævnt er den første „Skolemester“ ved Kolding Skole, som man ved Navnet paa, *Jon Jensen Kolding*. Han er født i Nærheden af Kolding, gik i Ribe Skole og var først Hører ved denne Skole. Henved 1566, altsaa paa den Tid, da den nye Skole blev bygget, blev han Rektor i Kolding. Han synes imidlertid ikke at have beklædt dette Embede ret længe; maaske er han, allerede da han blev Rektor, tillige bleven Kapellan i Kolding, og takket være gode Forbindelser ved Hove blev han ret tidlig befordret til at være Sognepræst i Andst og Gjesten. En Rektorstilling betragtedes da kun som noget foreløbigt, noget, man hurtigst muligt skulde væk fra, og paa Epitafiet i Andst Kirke, hvor nogle ret elegante latinske Vers fortæller Jon Jensens Levnedsløb, omtales hans Rektorat slet ikke. Han var en lærd Mand og forsøgte sig som topografisk Forfatter. I sin Præstegaard i Andst fik han jævnlig Besøg af Lensmanden paa Koldinghus, Henrik Belov, og da denne som Udlænding

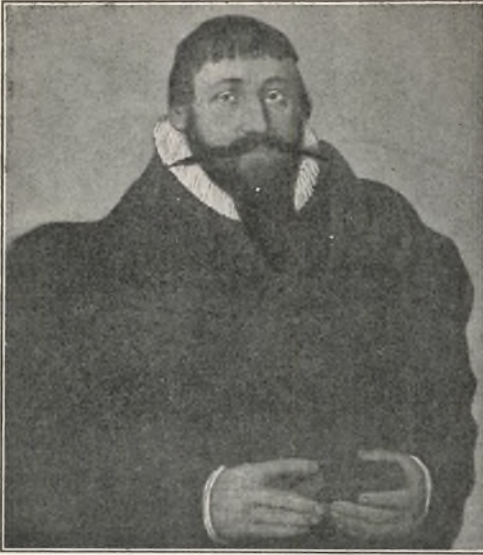
manglede Kundskab om Landets forskellige Dele og derfor søgte Oplysninger hos den lærde Præst, gav dette Anledning til, at denne kom ind paa Forfatterbanen. I 1594 udkom i Frankfurt a. Main en „Daniae descriptio nova“, det første Forsøg paa en dansk Topografi, vi har. Ved Omtalen af Halland var Forfatteren kommen ind paa at omtale den nordiske Syvaarkrigs Begivenheder. Han fortalte bl. a., at der i Slaget ved Falkenberg faldt 6000 Svenskere, medens en Mønt slaet i Anledning af samme Sejr, kun angiver Tallet til 5000. Den svenske Sendemand Jørgen Clausen gjorde gældende, at en Artikel i Stettinerfreden 1570, der forbød Affattelsen af Smædeskrifter, var bleven overtraadt, og klagede til den danske Regering, og Københavns Professorer fik Ordre til at kalde Magister Jonas for sig og at undersøge og paa-kende Sagen, hvilket ogsaa skete i Consistoriet den 10ende Maj 1595, idet Dr. jur. Jørgen Skomager optraadte som Aktor paa Regeringens Vegne. Magisteren beviste, at han kun havde skrevet, hvad der stod i et trykt, svensk Skrift om dette Slag, bekendte sin Forseelse og bad Consistoriet om at gaa i Forbøn for sig hos Kongen. Han blev af Consistoriet dømt til, dersom Øvrigheden krævede det, offentlig at genkalde, hvad han havde skrevet, og at tilintetgøre alle de Eksemplarer af Bogen, han kunde faa fat paa. Denne Dom erklærede imidlertid de regerende Herrer sig utilfredse med, og de forlangte ham dømt i Kongens Naade og Unaade, hvilket efter Omstændighederne kunde betyde Livsstraf. Herpaa vilde Dommerne dog ikke indlade sig. Ved en Skrivelse af 15de Maj 1595 befalede Kristian den Fjerde Lensmanden paa Koldinghus og Superintendenten i Ribe at entledige Magisteren fra Præsteembedet og beskikke ham en Kapellan

til dets Besørgelse, men allerede under 17de Februar 1596 eftergav Kongen ham Straffen og lod ham gendindsætte. Denne Modgang („multa docendo tuli“ o.: „jeg maatte døje meget under min Lærervirksomhed“, hedder det paa det førnævnte Epitafium), synes dog at have skræmmet ham bort fra Forfatterbanen. Han døde mellem 1608 og 1610.

2.) Som Grund til at, Rektorlisten blev fornyet 1732 anfører Thura, at den var ufuldstændig, men heller ikke den fornyede Fortegnelse synes at været fuldstændig. Den førnævnte Rektor i Ribe, Peter Hege-lund, anfører nemlig i sin Dagbog følgende: „1571 d. 16de Novemb. obiit Severinus Kneus, Ludi Coldingensis Rector diligens et industrius“ o.: den 16de November 1571 døde *Søren Kneus* Kolding Skoles omhyggelige og flittige Rektor. Naar Rektorlisten, som for øvrigt ogsaa fejlagtigt angiver *Jonas Coldingensis's* Rektorat som begyndende 1552, lader denne blive afløst af Magister *Jens Sørensen Harthe*, er det alt-saa næppe rigtigt.

3.) Et Epitafium med Portræt, som findes i Kolding Kirke, og som gengives her, meddeler, at den hæderlige og høj lærde Magister *Jens Søffrensen* var Kannerik i Ribe i 17 Aar, Skolemester i Kolding i 8 Aar, Kapellan i Kolding i 8 Aar, og Sognepræst paa samme Sted i 21 Aar, endelig var han i de 12 sidste af disse 21 Aar Provst i Brusk Herred. Hans Tilnavn *Harlius* eller *Hardenius* (*Joannes Sev. Harthius*) viser, at han stammer fra Harthe Sogn. P. Hegelund noterer i sin Dagbog: „1581 d. 19de September stod M. *Jens Sørensen Hartis Brøllup* udi Kolding med Engel, *Jacob Arpis Slotsskrivers Datter*“. Som Sognepræst i en Købstad deltog *Jens Sørensen Harthe* i Overensstemmelse med Kirkeordinansen i Bispevalget i Ribe

Rektor Jens Sørensen, Harthe.

i Ribe efter
Hans Tausens
Svigersøns,
Biskop Hans
Laugesens
Død, og stemte
paa den afdø-
des Svigersøn,
den berømte
Historiker An-
ders Sørensen
Vedel, men
Sognepræsten
i Ribe, den tid-
ligere Rektor,
Peter Hege-
lund, blev
valgt.

4.) En Søn af den førnævnte Borgmester Søren Kjør, Mag. *Johannes Sørensen Paludan* (*Johannes Severini Paludanus*), var den næste Rektor i Kolding. Han tiltraadte sit Embede 1578 og var gift med Marie Kneus, Datter af Provsten i Harthe, Magister Johannes Kneus. 3 Maaneder efter at han var bleven gift, mistede han Synet, og den 12te Februar 1582 døde hans Kone, kun 25 Aar gammel. I et Mindedigt over hende karakteriserer han hende i følgende smukke Linier:

*Corpore parva quidem pretiosa mente Maria
nomine, re dulcis, nemini amara fuit. ∴*

Liden af Legem, men herlig af Aand var min kære
Marie,
huld af Navn som af Gavn, ej for nogen til Sorg.

SKOLEEFTERRETNINGER

Skolens Bestyrelse.

Skolekommissionen bestaar for Tiden af:

- Hr. Redaktør *K. Hansen*.
- Sognepræst *W. Kiørboe*, Formand.
- Sagfører *Lau*.

Skoleudvalget bestaar af:

- Hr. Bankdirektør *O. Bech*.
- Redaktør *K. Hansen*.
- Sagfører *Lau*, Formand.
- Typograf *Sørensen*.
- Sagfører *Viuff*.
- Proprietær *N. Tingleff*, valgt af
Vejle Amts Skoleraad.

Eksaminer i 1913.

A. Afgangseksamen for studerende.

Denne Eksamen blev bestaaet af:

- Frederik Hansen Beck* (Søn af fhv. Proprietær B.)
Sigurd Hans Christophersen Bro (Søn af Overlærer B.).
Charlotte Jessine Christensen (Datter af Smørhandler
C., Flensborg).
Johanne Christiansen (Datter af Partikulier C.).
Ellen Crone Cruusberg (Datter af Apoteker C., Vamdrup).

Karen Helga Meta Jagd (Datter af Møllebygger J.).
Alfred Jensen (Søn af Snedkermester J.).
Lauritz Løgstrup Jensen (Søn af Paraplyfabrikant J.).
Magnus Anton Jensen (Søn af Proprietær J., Vrannerup).
Jep Lauesen (Søn af Proprietær L., Gammel Aalebo).
Gunhard Anton Janus Langermann Nielsen (Søn af
 Apoteker N.).
Thorvald Olsen (Søn af Gartner O.).
Aage Valdemar Pedersen (Søn af Lærer P., Vonsild).
Egede Schack (Søn af Sognepræst S., Vonsild).

De beskikkede Censorer var: Skolebestyrerinde, Frk. *Ingrid Jespersen* (Dansk Stil), Hr. Magister *Nørballer* (Engelsk), Hr. Dr. phil. Adjunkt *Mortensen* (Tysk Stil), Hr. Adjunkt *Østergaard* (mundtlig Tysk), Hr. Cand. mag. *West* (Historie) og Hr. Adjunkt *L. Sørensen* (Geografi og Naturhistorie). Fru *Johanne Madvig* deltog velvilligt i Bedømmelsen af Fransk.

B. Realeksamen

blev bestaaet af følgende Elever:

Lucie Carla Brodersen (Datter af Proprietær B., Egtved).
Andreas Thomsen Bruhn (Søn af Proprietær B., S. Stenderup).
Anker Christiansen (Søn af Guldsmed C.).
Edith Einfeldt (Datter af Proprietær E., Egtved).
Jakob Andreas Garde (Søn af Lærer G., Vonsild).
Hans Rasmus Hansen (Søn af Redaktør H.).
Kirstine Marie Hommelgaard (Datter af afd. Skræddermester H.).
Aage Høyer (Søn af Bogholder H.).
Alma Johanne Marie Jensen (Datter af Gasværksbestyrer J.).
Carl Christian Kinch (Søn af Cand. pharm. K.).

Svend Aage Kinch (Søn af Cand. pharm. K.).
Abelone Katrine Bjerre Madsen (Datter af Murmester B. M.).
Anna Christine Nyegaard (Datter af Proprietær N.,
 S. Bjært).
Jørgen Petersen (Søn af Skolebetjent P.).
Karl Georg Kasø Pors (Søn af Direktør P.).
Christian Thygesen (Søn af Proprietær T., Dalby).

De beskikkede Censorer var:

Frk. Skolebestyrerinde *Ingrid Jespersen* (Dansk Stil),
 Hr. Magister *Nørballer* (Engelsk), Hr. Cand. mag. *West*
 (Historie), Hr. Rektor *Krüger* (skriftlig Regning og
 Matematik) og Hr. Adjunkt *L. Sørensen* (Naturhistorie).
 Hr. Provst *Hey*, Hr. Fabriksinspektør *Ehrenskjöld*
 og Hr. Stadsingeniør *Lassen* viste Skolen den Velvilje
 at deltage i Bedømmelsen af Dansk, mundtlig Regning
 og Matematik samt Geometri.

C. Mellemskolens afsluttende Prøve

blev bestaaet af følgende Elever:

I. Med Fransk.

Niels Allesen de Fine Bunkeflod (Søn af Toldforvalter
 de F. B.).
Hertha Franciska Anna Frederiksen (Datter af Ur-
 mager F.).
Laurits Juhl (Søn af Proprietær J., S. Stenderup).
Valdemar Nielsen (Søn af Støbemester N.).
Jens Hugo Daniel Rasmussen (Søn af Kommis R.).
Niels Jørgen Rasmussen (Søn af Sognepræst R., Vejstrup).
Axel Schmidt (Søn af Arbejdsmand S.).
Hans Schmidt (Søn af Købmand S.).
Ejnar Andreas Bjerre (Søn af Maskinhandler B., Bram-
 drup).
Else Marie Hansen (Datter af Redaktør H.).

Holger Vinkel Hansen (Søn af Stationsforstander H.).
Aage Lind (Søn af afd. Købmand L.).
Ejnar Wille Petersen (Søn af Købmand E. P.).
Inger Cecilie Schmidt (Datter af Typograf S.).
Inger Charlotte Pouline Vyff (Datter af Proprietær V.,
 Vonsild.)

II. Uden Fransk.

Knud Aksel Amdisen (Søn af Trafikassistent A.).
Marie Dorthea Dinesen (Datter af Skomager D.).
Alvilde Kirstine Katrine Hansen (Datter af Maskin-
 arbejder H.).
Carla Johanne Ingwersen (Datter af afd. Proprietær
 I., Viuf).
Karl Kristian Klaaborg (Søn af Havnefoged K.).
Otto Emil Petersen Lindberg (Søn af Oversergent L.).
Ejnar Lumbye (Søn af Bogtrykker L.).
Hans Carlo Stenderup (Søn af Grosserer S.).
Karen Brusendorff (Datter af Lærer, Cand. mag. B.).
Peter Søegaard Hagsted (Søn af Proprietær H., Seest).
Marie Margrethe Hansen (Datter af Drejermester H.).
Kristian Juhl (Søn af fhv. Proprietær J.).
Poul Nissen Lind (Søn af Proprietær L., Dalby).
Sara Moe (Datter af Sognepræst M., S. Bjært).
Jens Christian August Neckelmann (Søn af Mægler N.).
Nis Christian Nissen (Søn af Købmand O. N.).

De beskikkede Censorer var:

Frk. Skolebestyrerinde *Ingrid Jespersen* (Dansk Stil),
 Hr. Rektor *Krüger* (skriftlig Regning og Matematik), Hr.
 Cand. mag. *West* (Historie) og Hr. Adjunkt *Sørensen*,
 (Geografi). Desuden viste Fru *Amdisen*, Frøken *Else
 Bruun* og Hr. Skoleinspektør *Tradsborg* Skolen den
 Velvilje at medvirke ved Bedømmelsen af Haand-
 arbejde, Fransk og Engelsk.

D. Tillægsprøve.

Tillægseksamen i Latin for Farmaceuter (til alm. Forberedelseseksamen) er bestaaet af Frøken *Nelly Reeh* (mg÷) og (til Realeksamen) af *Carl Christian Kinch* (6).

E. Skolens Aarsprøve.

Discipeltallet ved Slutningen af Skoleaaret 1912—13 var 335, idet 2 Elever var indmeldte og 8 udgaede efter Programmets Affattelse. Af disse mødte til Studentereksamen, Realeksamen og Mellemskoleeksamen 62. Ved Aarsprøverne i 2 G.—3 F. var 222 til Stede. I 1 og 2 F. holdes ingen Aarsprøve.

Udfaldet var følgende:

Af 2 G.	Klasses	16	Disciple	opflyttedes	16
- 1 G.	—	16	—	—	15
- 3 M. 1	—	24	—	—	21
- 3 M. 2	—	17	—	—	16
- 2 M. 1	—	25	—	—	23
- 2 M. 2	—	22	—	—	22
- 1 M. 1	—	25	—	—	24
- 1 M. 2	—	23	—	—	21
- 4 F.	—	28	—	—	27
- 3 F.	—	30	—	—	30

Undervisningen i 1913—1914.

Der har været undervist i 543 (541) ugentlige Timer. Fagene har været fordelt mellem Lærerne paa følgende Maade:

Faste Lærere:

<i>Rektor</i> : Engelsk i 3 G., 2 G. Latin i 1 G.	15 Tm.
Hr. Overlærer <i>Jessen</i> : Regning og Matematik i G., R., 2 M. 1, 1 M. 1. Fysik i R., 4 M. 1, 3 M. 1, 2 M.	30 Tm.
Hr. Inspektør <i>H. H. Nissen</i> (Tilsyn med Forberedelsesafdelingen): Dansk i G., Regning og Matematik i 4 M. 2, 3 M. 2.	24 Tm.
Frk. Inspektrice <i>Erna Lorenzen</i> : Dansk i R. og 2 M. 1, Religion i 3 M., 2 M., 1 M., 4 F. Geografi i 3 M. 2.	24 Tm.
Hr. Inspektør <i>Thau</i> (Inspektion paa Legepladsen): Naturfag i R. Naturhistorie i 4 M. 2. Regning i 2 M. 2, 1 M. 2, 4 F. Tegning i 4 M. 2. Sløjd i 4 M. og 3 F. Gymnastik i 2 M. og 1 M.	34 Tm.
Hr. Lærer og Translatør <i>Heeno</i> : Engelsk i R., 4 M. 2, 3 M. 2, 2 M. 2. Regning og Matematik i 4 M. 1, 3 M. 1. Geometri i R. Fysik i 4 M. 2.	34 Tm.
Hr. Dr. phil. <i>Moth</i> : Oldtidskundskab i G. Historie i R. og M. Historie og Geografi i 4 F. og 3 F.	33 Tm.
Hr. Cand. mag. <i>Brusendorff</i> : Tysk i 3 G., 2 G., 4 M. 2, 1 M. 1. Fransk i 1 G., 4 M. Dansk i 4 M. 1. Regning i 3 F.	33 Tm.
Frk. <i>Lauridsen</i> : Dansk i 1 M. 1, 2 F. og 1 T. i 4 F. Religion i 2 F. Geografi i	

- 4 M. Skrivning i 4 M. 2, 3 M., 1 M., 4 F.,
3 F. Haandgerning i 1 F. . . . . 33 Tm.
- Frk. *Lund Jakobsen*: Dansk i 3 M. 2 og
2 M. 2. Fransk i 3 G., 2 G., R. Tegning
i 2 M. 2, 1 M., 4 F., 3 F. Skrivning i
2 M. 2. Anskuelse i 2 F. og 1 F. Haand-
arbejde i 1 M. 32 + 1 T. til Karakter-
indskrivning . . . . . 33 Tm.
- Frk. *Thora Jacobsen*: Gymnastik med 4 F.
og 2 F. samt Pigerne i 1 G., R., 4 M.,
2 M., 1 M. Geografi i 2 M. 1. Regning
i 1 F. Tegning i 2 F. og 1 F. Haand-
gerning i 4 F. og 3 F. 32 + 1 T. til
Karakterindskrivning. . . . . 33 Tm.
- Hr. Cand. mag. *Tang Petersen*: Historie i G.
Latin i 3 G. og 2 G. Dansk i 3 M. 1 og
4 F. Religion i 3 F. . . . . 33 Tm.
- Hr. Cand. mag. *Vyff*: Engelsk i 1 G., 4 M. 1,
3 M. 1, 2 M. 1. Dansk i 1 M. 2 og 3 F.
32 + 1 T. Sanginspektion. . . . . 33 Tm.
- Fru *Emma Kyster*: Gymnastik i 3 F. og
1 F. samt Pigerne i 3 G., 2 G., 3 M.
Fysik i 3 M. 2. Dansk i 1 F. og en en-
kelt Time i 2 F. Tegning i 3 M. 2. Haand-
gerning i 4 M., 3 M., 2 M., 2 F. 32 + 1 Tm.
Sanginspektion. . . . . 33 Tm.
- Hr. Lærer, Forstkandidat *Otterstrøm*: Gym-
nastik med Drengene i G., R., 4 M., 3 M.
Sløjd i 3 M., 2 M., 1 M., 4 F. Natur-
historie i 2 M. 1, 1 M. 1, 2 F., 1 F.
Geografi i 2 M. 2. 31 + 2 Tm. Sangtilsyn. 33 Tm.
- Hr. Cand. mag. *Børup*: Naturfag i G. Natur-
historie i 4 M. 1, 3 M., 2 M. 2, 1 M. 2,
4 F., 3 F., 1 F. Geografi i 3 M. 1 og

Undervisningstimernes Fordeling paa de enkelte Fag.

Fagene	1 F.	2 F.	3 F.	4 F.	1 M. 1	1 M. 2	2 M. 1	2 M. 2	3 M. 1	3 M. 2	4 M. 1	4 M. 2	R.	1 G.	2 G.	3 G.		
Religion.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1		1	1	1	25	
Dansk.....	8	8	8	9	5	6	4	4	4	4	4+(1)	4+(1)	4	4	4	4	85	
Engelsk.....							5	5	4	4	4	4	5	5	5	5	46	
Tysk.....					6	6	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	46	
Fransk.....											(4)	(4)	3	3	3	3	16	
Latin.....														5	5	4	14	
Oldtidskundskab.....														1	1	1	3	
Historie.....			4	4	3	3	2	2	3	3	2	2	2	3	3	4	40	
Geografi.....					2	2	2	2	2	2	2	2					23	
Naturhistorie (Anskuelsesundervisning).....	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	} 4	1	1	1	27	
Regning (Matematik)...	5	5	5	7	5	5	5	5	6	6	6	6		6	2	2	2	78
Naturlære.....							2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	17
Skrivning.....		2	3	4	2	2	1	1	1	1	(1)	(1)					18	
Tegning.....	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	(1)	(1)					15	
Sang.....	(1)	(1)	1	1	(2)	(2)	[1]+(1)	[1]+(1)	(1)	(1)	(1)	(1)		(1)	(1)	(1)	7+5	
Gymnastik.....	2	2	2	2	[3]	[3]	(3)	(3)	[3]	[3]	(3)	(3)	[4]	[4]	(4)	(4)	28+20	
Haandarbejde (Sløjd)...	2	2	2	2	(2)	(2)	[2]	[2]	(2)	(2)	[2]	[2]					16+12	
	26	27	31	35	35	36	36	36	36	36	35	35	34	35	35	35	543 (541)	

1 M. Regning i 2 F. 32 + 1 Tm. Sangtilsyn	33 Tm.
Hr. Cand. mag. <i>Galster</i> : Tysk i 1 G., R.	
4 M. 1, 3 M., 2 M., 1 M. 2. Dansk i 4 M. 2.	34 Tm.

Timelærere:

Hr. Kordegn <i>Schmidt</i> : Sang i hele Skolen.	7 Tm.
Hr. Pastor <i>Kjørboe</i> : Religion i G.	3 Tm.
Fru <i>Hagerup</i> : Skrivning i 2 M. 1, 3 F., 2 F.	
1 Tm. Dansk i 1 F.	6 Tm.
Hr. Pastor <i>Larsen</i> : Religion i 4 M.	2 Tm.

Mrs. *Vyff* har læst c. 170 Timer Engelsk, særlig Konversation, i G., R., 4 M. Under Hr. Cand. mag. *Børups* statistiske Studieophold i København 15. Oktober til Juleferien overtoges hans Timer af Dr. *Brandorff*, Fru *Hagerup*, Fru *Otterstrøm*, Dr. *Thøger Sørensen*. Vikartimer er læst af Frk *Else Bruun*, Frk. *Gotfredsen*, Fru *Hagerup* og Fru *Lassen*.

Oversigt over Aarets Arbejde.

Religion.

- 1 F. Fortalt passende Afsnit af det gamle Testamente.
- 2 F. Fortalt passende Afsnit af det gamle Testamente.
- 3 F. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Det gamle Testamente. Forfra til Rigets Deling. Nogle Salmer.
- 4 F. *Nic. Nielsens* Bibelshistorie. Det gamle Testamente. 12 Salmer.
- 1 M. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Det gamle Testamente. 10 Salmer.
- 2 M. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Det gamle Testamente. 10 Salmer. *Christiane Lunds* Lærebog I Hovedstykke.
- 3 M. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Det gamle Testamente. 10 Salmer. *Christiane Lunds* Lærebog II Hovedstykke.

- 4 M. *Marcus'* Evangeliet; specielt Lidelseshistorien og Sakramenterne.
- 1 G. Ap. Paulus's Historie efter *Ap. Gjern.*
- 2 G. Profeten Elias' Historie efter *1 og 2 Kjö. Bog* samt *Galaterbrevet.*
- 3 G. En Oversigt over Gangen i Kirkens Historie meddelt i Foredrag og Eksaminatorier.

Dansk.

- 1 F. Læsning og Skrivning efter Lydmetoden. Senere Stavning og Læsning efter *Damms* A. B. C. Genfortælling, Afskrivning efter den store Tavle og efter Bog.
- 2 F. Oplæsning og Skrivning efter Danskbogen I. Genfortælling, Afskrivning og Diktat.
- 3 F. Læsning, Stavning, Genfortælling og Sproglære efter Danskbogen II. $3\frac{1}{2}$ Tm. skriftlig Dansk om Ugen, Afskrivning og Diktat.
- 4 F. Læsning, Stavning, Genfortælling og Sproglære efter Danskbogen II og III. Nogle Digte lærte udenad. 1 Time Afskrivning og 2 Timer skriftlig Genfortælling og Diktat om Ugen.
- 1 M. Læsning, Stavning, Genfortælling og Sproglære efter Danskbogen III og *Nissens* Skema. Oplæsning for Klassen af enkelte danske Digterværker. 2—3 ugentlige Stiletimer (Diktat og Genfortælling).
- 2 M. Læsning efter *Agerskov* og *Rørdams* danske Læsebog. Sproglære efter *Nissens* Skema. Ordforklaring og Analyse. Nogle Digte efter *Ida Falbe-Hansen*: Digte for danske Skolebørn. — Ca. 20 Hjemmestile og en Stil paa Skolen hver Uge. Oplæsning af forskellige danske Digterværker.
- 3 M. Læsning efter *Agerskov* og *Rørdams* danske Læsebog. Sproglære efter *Nissens* Skema, Analyse og Ordforklaring. Ca. 25 Sider Svensk efter *Christensens* svenske Læsebog. Nogle Digte efter *Ida Falbe-Hansen*: Digte for danske Skolebørn. Oplæsning for Klassen af forskellige Digterværker. Ca. 25 Hjemmestile og hver Uge skriftlige Øvelser paa Skolen.
- 4 M. *Agerskov* og *Rørdam*: Dansk Læsebog (1909). *Ida Falbe-Hansen*: Digte for danske Skolebørn. Danskklærerfor-

- eningens Udgave af *Goldschmidt. Paludan-Müller: Abels Død. H. Hertz: Kong Renés Datter. Enkelte Digterværker læst op for Klassen. Ca. 25 Hjemmestile (frie og Genfortælling). P. Christensen: Svensk Læsebog: ca. 25 Sider. Til Eksamen opgives: *Agerskov og Rørdam: Dansk Læsebog S. 74—85, 128—149, 196—200, 268—273, 331—337, 349—358. Poesi: S. 108—110, 228—236. Digte: S. 23, 32, 36—39, 46—48. 80—86, 95—97, 101—107, 118—120, 125—128, 147—149, 163—164. Abels Død. Goldschmidt: S. 24—50. Hertz: Kong Renés Datter. Svensk: P. Christensen: Svensk Læsebog S. 16—19, 29—37, 56—63, 67—71, 108—113.**
- R. Den ny Læsebog I og II. Danske Folkeviser. *Hostrup: Genboerne. Bj. Bjørnson: Synnøve Solbakken. Hertz: Svend Dyrings Hus. St. Stensen Blicher: De tre Helligaftener og Røverstuen Enkelte andre Ting, som ikke opgives til Eksamen, deriblandt Ibsens Hærmændene og de unges Forbund. 20 Stile.*
- 1 G. Statarisk: *Ibsens Hærmændene paa Helgeland, Øhlenschlägers Axel og Valborg, Blichers E Bindstouw samt 160 Sider af Jannik Lindbæks Danske Læsebog. Kursorisk: Stykker af oldnordisk Litteratur, Øhlenschläger, Blicher, Ingemann, H. C. Andersen, Paludan-Müller, Ploug, Hostrup, Chr. Richardt, Kaalund, Drachmann, Jeppe Aakjær. Svensk: 64 Sider af Ida Falbe-Hansen og Thyregods Svenske Forfattere. 15 Stile.*
- 2 G. Statarisk: *Holbergs Erasmus Montanus, Blichers Fjorten Dage i Jylland, Chr. Winthers Hjortens Flugt, J. P. Jacobsens Mogens samt 117 Sider af Agerskov og Rørdams Bøger. Kursorisk: Folkeviser, Stykker af Blicher, Chr. Winther, Bjørnson, Georg Brandes, J. P. Jacobsen, Herman Bang, Henr. Pontoppidan, Johs. Jørgensen, Johs. V. Jensen, Aakjær, Skjoldborg. Oldnordisk: 25 Sider af Bertelsens Læsebog. Gammeldansk: 40 Sider af Agerskov og Rørdams Litteratur før 1800. Svensk: 36 Sider af Bruun og Ottosens Læsebog. 10 Stile.*
- 3 G. Statarisk: *Henrik Ibsens Et Dukkehjem, Øhlenschlägers St. Hans Aften Spil samt 70 Sider af Agerskov og Rørdams Bøger. Kursorisk: Litteraturprøver af Palladins, Kingo, Brorson, Wessel, Baggese, Øhlenschläger, Grundtvig, Hauch, Poul Møller, Heiberg. Rønnings Litteraturhistorie. 8 Stile. Repetition.*

Eksamensopgivelser: Jacob von Thyboe, St. Hans Aften Spil, Fjorten Dage i Jylland, Hjortens Flugt, samt 150 Sider af *Agerskov og Rørdams Bøger*. *Bertelsens* oldnordiske Læsebog 14 Sider. *Agerskov og Rørdams* Litteratur før 1800, 20 Sider. *Bruun og Ottosens* svenske Læsebog, 50 Sider.

Engelsk.

- 2 M. *Jespersen og Sarauw*: Begynderbog i Engelsk. *Werner og Brahde*: Eng. Læsebog, ca. 40 Sider. Nogle Sange. Afskrift og Diktat.
- 3 M. Ca. 65 Sider af *Jespersens* Læsest. med Øvelser samt *Werner og Brahdes* eng. Læsebog. Nogle Sange. Diktat og Afskrivning.
- 4 M. 80 Sider af *Jespersens* Læsest. med Øvelser. En Del af *Werner og Brahdes* Bog er læst kursorisk. Nogle Fonograftekster. *Jespersens* lille Grammatik. Afskrift. Til Eksamen opgiver 4 M. 1: *Jespersens* Bog S. 61—98, 125—139. 4 M. 2: Samme Bog S. 61—79, 92—99, 104—113, 124—139, 140.
- R. Stalarisk: *Georg Bruun*: Historical Reader S. 5—9, 11—29, 46—60, 64—81, 197—201, 211—220. *Jespersen*: Eng. Læsest. med Øvelser S. 148—179; Skolens Fonograf- og Grammofontekster S. 17—18, 19, 40—41, 43, 47—49, 55—56, 62—65, 70—72, 73, 75—80. *Jespersens* lille Grammatik. Kursorisk: ca. 160 Sider af „Just so Stories“ by *Rudyard Kipling*. Stil hver Uge paa Skolen og 16 Hjemmestile. Til Eksamen opgives: Historical Reader S. 11—14, 46—55, 57—60, 64—81, 197—201, 211—220; Eng. Læsest. med Øvelser S. 160—179; Fonograf- og Grammofontekster S. 17, 19, 43, 47, 63—65, 75—80.
- 1 G. *Frances Burnett*: Little Lord Fauntleroy (Velhagen & Klasing). *Jerome*: Three Men in a Boat (Velhagen & Klasing). *Sweet*: A Primer of Spoken English. *Brekke & Western*: Udvalg af engelske Forfattere til Gymnasiet I S. 50—62. Ca. 70 S. Poesi efter *Ackermann*: The Great English Poets of the XIX Century (Rossberg), Skolens Fonograftekster og *Cowper* og *Longfellow* i *Blackie's* Smaller English Classics. *Georg Bruun*: The Historical Reader S. 1—46. *Dickens*: David Copperfield (Tauchnitz Edition, S. 181—281). 12 Stile.

- 2 G. *Thackeray*: „Becky Sharp“ (Udvalg af „Vanity Fair“, Rengers Forlag). *Georg Bruun*: The Historical Reader S. 1—220. *Shakespeare*: The Merchant of Venice Act I-II. *Aronstein*: Selections from English Poetry, c. 50 Sider. *Dickens*: David Copperfield, Tauchnitz Edition, S. 300—391). Efter Jul en ugentlig Stil.
- 3 G. *Shakespeare*: The Merchant of Venice. *Georg Bruun*: The Historical Reader S. 1—220. *Wershoven*: English School Life, c. 20 Sider. 1 ugentlig Stil. Til Eksamen opgives: *Aronstein*: Selections from English Poetry: S. 107—112, 123—124, 156—158, 168—171. *Shakespeare*: The Merchant of Venice Act I—II (+ Act I, Sc. III, Vers 71—102); *Georg Bruun*: The Historical Reader S. 129—181; *Thackeray*: Becky Sharp S. 1—63. (NB.: I Stedet for sidste Stykke opgiver en Elev *Jespersens* England & America Reader² S. 67—121).

Tysk.

- 1 M. *Reincke*: Tysk Begynderbog for Mellemskolen, ca. 90 Sider.
- 2 M. *Meyer og Bierring*: Tysk Læsebog for Mellemklasserne, c. 120 Sider. En Del af *Kapers* Skema til tysk Grammatik.
- 3 M. *Meyer og Bierring*: Tysk Læsebog for Mellemskolen, S. 75 og ud. En Del af *Kapers* Skema til tysk Grammatik.
- 4 M. *Meyer og Bierring*: Tysk Læsebog for Mellemskolen 150—186. *Hauff*: Märchen, S. 15—25, 190—215. — Til Eksamen opgives *Meyer og Bierring*: 163—167, 171—180. *Hauff*: S. 25—35, 195—215.
- R. *Kaper*: Tysk Læsebog for Mellemklasserne Nr. 2, 3, 5, 6, 10, 15, 16, 20, 22, 23, 24, 26, 29, 33, 34, 36, 41, 45—47, 50—52, 69, 71, 75. En Del af *Kapers* Grammatik. — Til Eksamen opgives Nr. 2, 3, 5, 6, 10, 15, 16, 20, 22, 23, 24, 29, 33, 45, 52, 69, 71, 75.
- 1 G. Deutschland II. - Nr. 1, 6, 12, 13, 14, 16, 17, 21, 24, 30 *Gerstücker*: Reiseabenteuer des Herrn Mahlhuber. *Kapers* Grammatik. c. 30 Stile.
- 2 G. *Ingerslev og Vibæk*: Deutschland II S. 130—132, 156—160, 175—179, 192—215. *Østergaard*: Tyske Digte ca. 25 Sider. *Kapers* Grammatik: Syntaksen. *Schiller*: Wil-

- helm Tell. *Andersen og Christensen*: Tysk Litteraturhistorie, 10 Sider. *Wolff-Meder*: In den Sielen, ca. 200 Sider. 1 Stil hjemme ugentlig.
- 3 G. *Ingerslev og Vibæk*: Deutschland II, S. 95—104, 126—132, 179—184. *Goethe*: Faust I (Nohles Udgave). *Wolff-Meder*: In den Sielen ca. 150 Sider. 1 Stil ugentlig hjemme. *Andersen og Christensen*: Tysk Litteraturhistorie ca. 30 Sider. Til Eksamen opgives: *Goethe*: Faust (Nohle), fra Sc. 6—ud; *Schiller*: Wilhelm Tell III Akt, Sc. 1 og 3, IV Akt, Sc. 1. *Ingerslev og Vibæk*: Deutschland II S. 1—14, 192—205. Talefærdighed: *Hauffs Märchen* S. 215—239, 305—310. Litteraturhistorie.

Fransk.

- 4 M. *Henrik Madsen*: Fransk Læsebog: S. 1—60. Til Eksamen opgives S. 18—60. Sammes Grammatik: Hovedpunkterne.
- R. *Henrik Madsen*: Fransk Læsebog: Side 59—62, 64—67, 90—103, 105—113, 122—131, 141—150. *Henrik Madsens* Grammatik.
- 1 G. *Kunning og Kaper*: Fransk Læsebog S. 43—83, 91—104. *Lafontaine*: Fabler 25 Sider, (Velhagen og Klasing) *Henrik Madsen*: Fransk Læsebog 19 Sider.
- 2 G. *Kunning og Kaper*: Fransk Læsebog S. 27—115, 121—133. *Carl Michelsens* franske Læsebog ca. 30 Sider. *Henrik Madsens* Grammatik.
- 3 G. *Carl Michelsens* franske Læsebog fra Side 92 (ca. 50 Sider). *Prosper Mérimée*: „Colomba“, (ca. 130 Sider). Historisk Læsning efter *Kunning og Kaper* (ca. 25 Sider). *Henrik Madsens* Grammatik.

Latin.

- 1 G. Mikkelsens Forskole, Udgaven fra 1911, samt S. 22—30. *Cortsens* Læsebog I S. 1—20.
- 2 G. *Cortsens* Læsebog I, 26—64, 66—75, II, 1—40.
- 3 G. *Gertz*: Latinske Forfattere fra Middelalderen: Side 1—5, 18—25, 26—28, 79—96 og 105—106, 111—112. *Linderstrøm Lang*: Latinsk Sproglære for Gymnasiet. Til Eksamen opgives: *Cortsen* I, Side 16—32, 54—62 og 69—75. II, 18—29. *Gertz*, 1—5, 18—25, 26—28 og 79—88.

Oldtidskundskab.

- 1 G. *Iliaden* I, V, VI. *Odysseen* I, IV, VI. *Herodot* ved *Hude*, 3 H. *Mythologi*.
- 2 G. *Sophokles'* *Antigone* ved *Thor Lange*. *Aischylos'* *Agamemnon* ved *N. Møller*. *Sokrates'* *Forsvarstale* ved *Gertz*. *Kunsthistorie*.
- 3 G. *Tacitus* i *Udvalg* ved *Cortsen*. *Til Eksamen* opgives: *Iliaden* I, V, VI, fra 237 ud. *Aischylos'* *Agamemnon*. *Sokrates'* *Forsvarstale*. *Herodot* 3 H. til S. 47 f. n. *Tacitus* ved *Cortsen*.

Historie.

- 3 F. (Historie og Geografi). *Johan Ottosen*: *Børnenes Fædrelandshistorie* til *Christian I*. *Danmark* og det almindelige om *Europa* er gennemgaaet paa *Kortet*.
- 4 F. (Historie og Geografi). *Samme Bog* fra *Christian I* ud. *Paa Kortet* er gennemgaaet den skandinaviske *Halvø*, *Danmark* og det almindelige om *Europa*.
- 1 M. *Ejler Møller*: *Verdenshistorie* for *Mellemskolen* forfra til *Korstogstiden* S. 70.
- 2 M. *Samme Bog* fra *Korstogstiden* til *Habsburgerne* i *Spanien*.
- 3 M. *Samme Bog* fra *Habsburgerne* i *Spanien* til 1815, derefter *repeteret* til 1789.
- 4 M. *Samme Bog* fra 1815 og *Bogen* ud, *repeteret* fra 1789 og *Bogen* ud. *Hovedpunkter* af *Samfundslæren*.
- R. *P. Munch*: *Revolutionen* og *Napoleon*. *P. Munch*: *Mindre Lærebog* i *Samfundskundskab*.
- 1 G. *A. Ræder*: *Lærebog* i *Oldtidens Historie*. *Ottosen* og *Schmidt*: *Lærebog* i *Historie I.*: *Middelalderens Verdenshistorie* og *Norden* til 1523.
- 2 G. *Ottosen* og *Schmidt*: *Lærebog* i *Historie II.*: *Den nyere Tids Verdenshistorie* og *Norden* 1523—1766 (*Sverrig* 1772). *Joh. Ottosen*: *Lærebog* i *Nordens Historie*: 1766—1848. Af *P. Munch*: *Lærebog* i *Samfundskundskab*: *Afsnittene* *Stats-* og *Kommunestyre* og *Samfundets økonomiske Liv*.
- 3 G. *Fr. Nielsen*: *Den nyeste Tids Historie*. *Joh. Ottosen*: *Lærebog* i *Nordens Historie*: *Side* 247—*Bogen* ud. *Som Speciale* er læst: *Danmark* 1830—48 med *P. Munch*: *Det danske Folks politiske og nationale Gennembrud* 1830—48

som Grundrids. Til Eksamen opgives foruden det i denne Klasse læste: Norden 1766 (Sverrig 1772)—1848 efter *Ottosens* Lærebog og af *P. Munchs* Lærebog i Samfundslære: Afsnittene Stats- og Kommunistyre og Samfundets økonomiske Liv.

Geografi.

- 1 M. *C. C. Christensen*: Geografi for Mellemskolen I (til Middelhavet).
- 2 M. Samme Bog I og II: Sydeuropa, Asien, Danmark med Kortlæsning. Korttegn. Lysbilleder.
- 3 M. *C. C. Christensen*: Geografi for Mellemskolen II (Afrika, Australien, Amerika — Solsystemet og Havet). — Korttegn.
- 4 M. Samme Bog: Danmark, Norge, Sverrig, Nord-Amerika.
- R. *P. Andersen og Vahl*: Geografiske Hefter for Realklassen: I: Almindelig Geografi og II „De forenede Stater i Nordamerika“.

Naturhistorie.

- 1 F. Samtale om vore almindeligste Dyr og nogle Planter.
- 2 F. Samtale om de almindeligste Dyr og Planter efter Naturen.
- 3 F. Typiske og almindeligere Dyr og Fugle. Enkelte Planter.
- 4 M. Typiske Krybdyr, Padder, Fisk og lavere Dyr. Enkelte almindeligere Planter. Spiring, Bladformer o. s. fr.
- 1 M. *V. Balslev og P. Andersen*: Zoologi for Mellemskolen I. Pattedyr og Fugle (til Side 76). *Balslev og Simonsen*: Botanik for Mellemskolen. Hefte I.
- 2 M. *V. Balslev og P. Andersen*: Zoologi for Mellemskolen I (Side 76—ud) og II (Insekter til Kaalsommerfuglen). *Balslev og Simonsen*: Botanik for Mellemskolen Hefte II. Plantebestemmelser efter Rasmussen og Simonsen: Lille Flora.
- 3 M. *Vilhelm Rasmussen*: Zoologi for Mellemskolen II. (fra Kaalsommerfuglen — Bogen ud). *Balslev og Simonsen*: Botanik for Mellemskolen: Hefte III. *Rasmussen og Simonsen*: Organisk Kemi for Mellemskolen. Øvelser og Plantebestemmelser.
- 4 M. Gennemgang af Menneskelegemets Bygning og Sund-

hedslære efter *Arnold Møller*: Sundhedslære til Skolebrug. *Balslev og Simonsen*: Botanisk Hefte IV. Plantebestemmelser efter *E. Tryde*: Skoleflora.

- R. Zoologi: *V. Balslev og P. Andersens* Zoologi for Realklassen. Botanik: *Carl Christensen*: Botanik for Realklassen 1ste Afsnit.

Naturlære.

- 2 M. *Rasmussen og Simonsen*: Fysik I Pag. 58—78. Kemi I. Opgaver I Pag. 16—30.
 3 M. Fysik II til Lyden. Opg. II til Nr. 20.
 4 M. Fysik II, Elektricitet og Energi. Kemi II (med nogle Forbigaaelser).
 R. *Sundorph*: Fysik for Realklassen Hefte II og IV.

Naturfag i Gymnasiet.

Heegaard, Vahl og Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier.

- 1 G. I: Astronomi, Geologi til Havets Nedbrydning og II indtil Aandedrættet.
 2 G. Historisk Geologi og Fysiologi.
 3 G. Repetition. Til Eksamen opgives I, Side 1—165.

Regning og Matematik.

- 1 F. De fire Regningsarter med Tal indtil 25. Hovedregning, Regning paa Tavle og i Hefte.
 2 F. *Joakim Larsens* Regnebog I. De fire Regningsarter med Tal indtil 100. Skriftlig og mundtlig Regning.
 3 F. *Joakim Larsen*: Regnebog I og II. De fire Regningsarter. Division med 2 Tal. Tabel (1-11). Hovedregning. Smaa Opgaver med benævnte Tal.
 4 F. *Joakim Larsen*: Regnebog I og II: De fire Regningsarter med ubenævnte og benævnte Tal samt simple Opgaver i Reguladetri. Det befalede Pensum i Brøk og Decimalbrøk. Hovedregning hver Dag.
 1 M. *Pedersen og Røtting*: Regnebog I til § 10.
 2 M. *Pedersen og Røtting*: Regnebog I (§ 10—Bogen ud). *Julius Petersen*: Plangeometri for Mellemkolen (3die omarb. Udgave ved Dr. phil C. Hansen), § 1—§ 72. Ca. 40 Hjemmeopgaver.

- 3 M. *Pedersen og Røtting*: Mellem skolens Regnebog II til § 6. *Julius Petersen*: Aritmetik og Algebra for Mellem skolen til 11te Kapitel, sammes Lærebog i Plangeometri for Mellem skolen til 11te Kapitel. Ca. 60 Hjemmeopgaver.
- 4 M. *Pedersen og Røtting*: Mellem skolens Regnebog II (§ 6 —Bogen ud). *Julius Petersen*: Lærebog i Plangeometri for Mellem skolen, fra 11te Kapitel og Bogen ud. *Pio*: Aritmetik, Side 58—64, 70—89. Ca. 60 Hjemmeopgaver.
- R. *C. Hansen*: Lærebog i Aritmetik og Algebra for Gymnasiets sproglige Linier med adskillige Forbigaaelser. *Cronfelt og Nielsen*: Regnebog for Realskolen. Ca. 70 Hjemmeopgaver. Geometri og Trigonometri efter *Julius Petersens* Lærebog, omarbejdet af Dr. phil. *G. Hansen*.
- 1 G. *Bonnesen*: Matematik for det sproglige Gymnasium: Kap. 3, 4, 5, 6, 9 og 10.
- 2 G. Kap. 2, 3, 8, 10, 11 og 12.
- 3 G. Kap. 7, 8 og 13. Til Eksamen opgives (se Anordning $\frac{1}{12}$ 1906): a. Aritmetik og Algebra: Stykke 4—5—6. b. Geometri: Stykke 4—5—6.

Skrivning.

Louise Stremmes Skriveøvelser og Skrivebøger er benyttede.

Tegning.

Fremadskridende Øvelser efter Fortegninger paa den store Tavle og Modeller (pressede Blade, Blomster, Fugle o.l.).

Sang.

Undervisningen er fremmet efter Reglementet.

Gymnastik.

Undervisningen er fremmet efter Reglementet. Der er lagt Vægt paa Boldspil og Friluftøvelser.

Kvindeligt Haandarbejde.

Undervisningen er fremmet efter Reglementet.

Sløjd.

Aksel Mikkelsens System med stærkt Hensyn til det praktiske Livs Krav. Mindre Reparationer og Smaaagenstande til Fysikundervisningen er udførte af Eleverne. Bejtsning og Maling.

Disciplene.

Discipeltallet, som umiddelbart efter Sommerferien var 332, er nu (31. Januar) 330, idet der i den mellemliggende Tid er optaget 2 og udgaaet 4. Af Mangel paa Plads er 21 anmeldte Disciple ikke optagne.

Hvorledes Discipeltallet har vekslet i Aarets Løb, ses af følgende

OVERSIGT

	Afgang	Tilgang	Discipeltal
Tallet af Disciple ved Programmets Udstedelse 1913			341
Indmeldt efter Programmets Udstedelse 1913.....		2	
Udgaet efter Programmet 1913 og før Aarsprøven.....	5		
Udgaet efter Afgang- og Aarsprøven 1913.....	45		
Tilgang ved Optagelsesprøverne		39	
Senere optaget		2	
Afgang i Skoleaaret	4		
Nuværende Discipeltal			330

Efter Forældrenes Livsstillinger fordeler Disciplene sig paa følgende Maade: 37 er Børn af Landbrugere, 93 af Handlende, 117 af Embedsmænd og Bestillingsmænd, 54 af Haandværkere, 29 af Forældre i forskellige Livsstillinger. Af de 330 Disciple er de 212 Dreng, 118 Piger.

I nedenstaaende Fortegnelse er Disciplene anførte klassevis i Bogstavorden. Hjemstedet nævnes kun, naar Forældrene (Værgerne) er bosatte udenfor Kolding.

3 Gymnasieklasse (16 Disciple).

1. Svend Amdisen. Trafikassistent A.
2. Holger Bech. Bankdirektør B.

3. Ingrid Boss. Herredsfoged B.
4. Poul Engell. Grosserer E., København.
5. Anders Gammelgaard. Lærer G.
6. Harald Jensen. Købmand J. P. J.
7. Axel Juhl. Proprietær J., Skartved.
8. Sigrid Kjeldsen. Opsynsmand K.
9. Sven Kraunsøe. Stationsforstander K., Nyborg.
10. Sofie Lind. Træskomager L., Heils.
11. Markus Markussen. Gaardejer M., Jellinge.
12. Astrid Mikkelsen. Restauratør M.
13. Valdemar Petersen. Gaardejer P., Starup.
14. Harry Povlsen. Afd. Telefonbestyrer P., Vamdrup.
15. Katha Skov. Bagermester S., Als.
16. Aage Sterndorff. Fabrikant S., Vejen.

2 Gymnasiøklasse (14 Disciple).

17. Henrik Baller. Borgmester B.
18. Georg Bartholdy. Pastor B., Seest.
19. Harald Bennike. Værkstedsinspektør B.
20. Peter Bertelsen. Bankbogholder B.
21. Sigrid Einfeldt. Proprietær E., Starup.
22. Ellen Heeno. Lærer, Translatør H.
23. Erik Henrichsen. Grosserer H.
24. Bodil Jørgensen. Købmand J.
25. Ejvind Nielsen. Læge N.
26. Jørgen Oldenburg. Overlæge O., Louisehøj.
27. Ernst W. Petersen. Købmand E. P.
28. Jens Thomsen. Agent T.
29. Juliane Thygesen. Proprietær T., Dalby.
30. Hans Viuff. Sagfører V.

1 Gymnasiøklasse (17 Disciple).

31. Olga Bartholdy. Søster til Nr. 18.
32. Niels de Fine Bunkelod. Toldforvalter B.
33. Else Hansen. Redaktør H.

34. Holger Hansen. Stationsforstander H.
35. Aage Høyer. Bogholder H.
36. Aage Lind. Afd. Købmand L.
37. Ellen Moth. Lærer, Dr. phil. M.
38. Vagn Møller. Lærer M., Vamdrup.
39. Valdemar Nielsen. Støbemester N.
40. Ejnar W. Petersen. Broder til Nr. 27.
41. Hugo Rasmussen. Kommis R.
42. Niels Jørgen Rasmussen. Pastor R., Vejstrup.
43. Hans Schmidt. Købmand S.
44. Ingeborg Skjøde. Bankdirektør S.
45. Christian Thygesen. Broder til Nr. 29.
46. Christian Vriberg. Møller V., Vamdrup.
47. Inger Vyff. Proprietær V., Vonsild.

Realklassen (13 Disciple).

48. Knud Amdisen. Broder til Nr. 1.
49. Karen Brusendorff. Lærer, cand. mag. B.
50. Marie Dinesen. Skomager D.
51. Hertha Frederiksen. Urmager F.
52. Alvilda Hansen. Maskinarbejder H.
53. Kristian Juhl. Trikotagehandler J.
54. Laurits Juhl. Proprietær J., S. Stenderup.
55. Poul Lind. Proprietær L., Dalby.
56. Otto Lindberg. Oversergent L.
57. Nis Christian Nissen. Købmand O. N.
58. Axel Schmidt. Arbejdsmand S.
59. Inger Schmidt. Typograf. S.
60. Hans Carlo Stenderup. Grosserer S.

4 M. 1 (21 Disciple).

61. Christian Baun. Fhv. Gaardejer B., Frederikshøj.
62. Gustav Bech. Broder til Nr. 2.
63. Ingrid Bennike. Søster til Nr. 19.

64. Anker Bruhn. Proprietær B., S. Stenderup.
65. Ernst Brusendorff. Broder til Nr. 49.
66. Peter Christensen. Overinspektør C.
67. Jørgen Fisker. Gaardejer F., Bølling.
68. Asta Jensen. Damefrisørinde Fru J.
69. Ejgil Johansen. Fabrikant J.
70. Poul Kampmann. Sognepræst K., Taulov.
71. Agnete Knudsen. Gaardejer K., Hylke.
72. Jeppe Knudsen. Cyklehandler K.
73. Jakob Lauritsen. Lærer L.
74. Anna Meeske. Auktionsholder M.
75. Aage Mogensen. Forretningsfører M.
76. Poul Moth. Broder til Nr. 37.
77. Anna Nielsen. Murmester N., Tved.
78. Margrethe Schytt. Proprietær S., Ødis.
79. Holger Sparrevohn. Maskinmester S.
80. Marie Thomsen. Arbejdsmand T.
81. Kirstine Wissing. Dyr læge W.

4 M. 2 (16 Disciple).

82. Peter Andersen. Proprietær A., Tved.
83. Walter Deleuran. Købmand D.
84. Georg Ehrenskjöld. Fabriksinspektør E.
85. Carlo Fuglsang. Skomager F.
86. Otto Jensen. Snedkermester J.
87. Holger Kjær. Overlærer K.
88. Alfred Knudsen. Købmand K.
89. Wilhelm Laursen. Bankdirektør L.
90. Thora Lindhardtzen. Banearbejder L.
91. Edith Mikkelsen. Købmand M.
92. Anna Nielsen. Postbud N.
93. Gerhard Nicolajsen. Skrædder N.
94. Orla Thrane. Chokolademester T.
95. Peter Toftgaard-Hansen. Lærer T.-H., Dalby.

96. Christian Viuff. Broder til Nr. 30.
 97. Karl Viuff. Broder til Nr. 30 og 96.

3 M. 1 (24 Disciple).

98. Olga Christensen. Knivsmed C.
 99. Henrik la Cour. Proprietær la C., Vonsild.
 100. Orloff Ehrenskjöld. Broder til Nr. 84.
 101. Helga Eriksen. Købmand E.
 102. Vincens Grandjean. Stamhusbesidder G., Falster.
 103. Cecilie Hansen. Købmand H., Hejls.
 104. Marie Hansen. Slagteriarbejder H.
 105. Viggo Hansen. Drejermester H.
 106. Svend Frost Hansen. Boghandler H.
 107. Asta Klausen. Lærer K.
 108. Hansine Koch. Gaardejer K., Ejstrup.
 109. Emma Lindberg. Søster til Nr. 56.
 110. Gerda Lund. Lærer L.
 111. Anna Madsen. Møllebygger M.
 112. Marie Mikkelsen. Fabrikant M.
 113. Helga Moe. Sognepræst M., S. Bjært.
 114. Vagn Poulsen. Stationsbud P.
 115. Jakob Refslund. Proprietær R., Seest.
 116. Ida Sartov. Murer S.
 117. Edith Schmidt. Slagtermester S.
 118. Bertha Svarre. Hotelejer S.
 119. Helmer Vengberg. Bogholder V.
 120. Niels Wanting. Trafikassistent W.
 121. Halfdan Wellendorff. Skovrider W., Stenderup
 Strand.

3 M. 2 (22 Disciple).

122. Astrid Bertelsen. Søster til Nr. 20.
 123. Katrine Bertelsen. Portør B.
 124. Ludvig Bramsen. Tømrmester B.

125. Esther Branth. Pastor D. B.
126. Erna Einfeldt. Søster til Nr. 21.
127. Carl Frederiksen. Broder til Nr. 51.
128. Jørgen H. Hansen. Bogholder H. N. H.
129. Kaj Vinkel Hansen. Broder til Nr. 34.
130. Johannes Ingwersen. Afd. Proprietær I., Viuf.
131. Edith Jensen. Smedemester J.
132. Else Jørgensen. Søster til Nr. 24.
133. Hans Peter Lauritsen. Tandlæge L.
134. Karen Lauritsen Søster til Nr. 73.
135. Laurine Lind. Proprietær L., Skartvedgaard.
136. Otto Mygind. Lærer M., Taps.
137. Arne Nielsen. Stukkator N.
138. Leo Schmidt. Broder til Nr. 43.
139. Gudrun Sparrevohn. Søster til Nr. 79.
140. Esther Thomsen. Redaktionssekretær T.
141. Marius Thuesen. Snedker T.
142. Karen Thygesen. Fhv. Proprietær T., S. Stenderup.
143. Johanne Vyff. Søster til Nr. 47.

2 M. 1 (29 Disciple).

144. Karen Amdisen. Søster til Nr. 1 og 48.
145. Axel Andersen. Købmand A.
146. Aage Bramsen. Portør B., Eltang.
147. Peter Christensen. Korrespondent C.
148. Robert Ehrenskjöld. Broder til Nr. 84 og 100.
149. Holger Gjørtsvang. Mejeribestyrer G., Vonsild.
150. Vilhelm Høgdal. Godsekspeditor H.
151. Niels Grunnet. Husejer G.
152. Karen Jensen. Gasværksbestyrer J.
153. Johan Johansen. Broder til Nr. 69.
154. Peter Juhl. Agent J., Seest.
155. Anker Lau. Sagfører L.
156. Anker Lauritsen. Kommissionær L.
157. Ursula Marcus. Musikhandler M.

158. Knud Markusen. Hotelbestyrer M.
159. Agnes Nielsen. Fabrikant N.
160. Olaf Nielsen. Apoteker N.
161. Peter Nielsen. Hotelejer N.
162. Tage Nielsen. Broder til Nr. 137.
163. Georg Petersen. Hestehandler P.
164. Hans Petersson. Kaptajn P.
165. Helge Quistgaard. Lokomotivmester Q., Vamdrup.
166. Hans Rathmann. Ejendomshandler R.
167. Erik Rasmussen. Broder til Nr. 41.
168. Inga Stilling. Kunstmaler S.
169. Ella Thrane. Søster til Nr. 94.
170. Magdalene Wergeltoft. Købmand W.
171. Frida Wolff. Proprietær W.
172. Ejnar Ørkild. Læge Ø.

2 M. 2 (22 Disciple).

173. Gudrun Søgaard Andersen. Afd. Forstander S. A.
174. Kaj Brødsgaard. Proprietær B., Jordrupgaard.
175. Aage Christiansen. Hattemager C.
176. Vilhelm Dall. Gaardejer D., Ødis.
177. Johannes R. Holst. Afd. Forpagter H.
178. Else Hornhaver. Maskinmester H.
179. Inger Hornhaver. Søster til Nr. 178.
180. Palle Hviid. Kreatureksportør H.
181. Lauritz Jensen. Broder til Nr. 68.
182. Henning Kyster. Skomager K.
183. Ingrid Larsen. Pastor L.
184. Gerhard Lind. Sognepræst L., Eltang.
185. Karl Johan Madsen. Handelsrejsende M.
186. Aage Nielsen. Inspektør N.
187. Poul Nielsen. Herredsfoged N.
188. Marie Margrethe Petersen. Arbejdsmand P.
189. Vita Ravn. Lokomotivfører R.

- 190. Anna Sofie Rosenstand. Magister R., København.
- 191. Sigurd Sonnichsen. Toldassistent S.
- 192. Georg Simonsen. Vandværksbestyrer S.
- 193. Alfred Viuff. Broder til Nr. 30, 96 og 97.
- 194. Anthon Wanting. Broder til Nr. 120.

1 M. 1 (24 Disciple).

- 195. Marius Beck. Proprietær B., N. Bjært.
- 196. Ruth Brandt. Søster til Nr. 125.
- 197. Arne Brusendorff. Broder til Nr. 49 og 65.
- 198. Annelise Daugaard. Avlsbruger D.
- 199. Niels Chr. Daugaard. Broder til Nr. 198.
- 200. Hans Eriksen. Sagfører E.
- 201. Svend Gammelgaard. Broder til Nr. 5.
- 202. Poul R. Hansen. Broder til Nr. 128.
- 203. Valborg Hansen. Afd. Bagermester H.
- 204. Hugo Jensen. Broder til Nr. 68 og 181.
- 205. Henrik Jeppesen. Murermester J.
- 206. Katrine Knudsen. Søster til Nr. 72.
- 207. Anna Kruse. Formand K.
- 208. Anna Lebech. Restauratør L.
- 209. Malin Marcus. Søster til Nr. 157.
- 210. Robert Mikkelsen. Direktør M.
- 211. Erik Moth. Broder til Nr. 37 og 76.
- 212. Niels Christian Nielsen. Broder til Nr. 92.
- 213. Thøger Otterstrøm. Lærer, Forstkandidat O.
- 214. Svend Pallesen. Gartner P.
- 215. Ingeborg Petersen. Smed P.
- 216. Alfred Rosendahl. Bogholder R.
- 217. Sigurd Schmidt. Broder til Nr. 59.
- 218. Hans Erik Wandall. Afd. Forstander W.

1 M. 2 (26 Disciple).

- 219. Anker Søgaard Andersen. Broder til Nr. 173.

- 220. Edith Andersen. Afd. Bogholder A.
- 221. Agnete Bjerre Madsen. Murmester M.
- 222. Hans Derlien. Gaardejer Buhl, N. Bjært.
- 223. Elisabeth Eliassen. Dameskrædderinde Fru Poulsen.
- 224. Mogens Frederiksen. Dyrlæge F., Taulov.
- 225. Johann Ernst Gabe. Læge G., Taps.
- 226. Holger Gundesen. Ekspedient G.
- 227. Lydia Jensen. Arbejdsmand J.
- 228. Alfred Jessing. Detaillist J.
- 229. Johannes Johansen. Proprietær J., Taps.
- 230. Mary Jørgensen. Tømrer J.
- 231. Elin Larsen. Søster til Nr. 183.
- 232. Caroline Meier. Handskemager M.
- 233. Tage Mikkelsen. Broder til Nr. 210.
- 234. Sigurd Moth. Broder til Nr. 37, 76 og 211.
- 235. Svend Arne Neckelmann. Mægler N.
- 236. Otto Nissen. Broder til Nr. 57.
- 237. Regnar Petersson. Broder til Nr. 164.
- 238. Ira Sandberg. Proprietær Juhl, Seestgaard.
- 239. Peter Schmidt. Kreaturhandler S.
- 240. Viggo Schmidt. Afd. Købmand S., Holsted.
- 241. Thorkild Schönfeldt. Agent S.
- 242. Carla Stilling. Søster til Nr. 168.
- 243. Knud Thorup. Læge T., Lunderskov.
- 244. Thorkild Wellendorff. Broder til Nr. 121.

4 F. (32 Disciple).

- 245. Hjalmar Aggerbeck. Afd. Købmand A.
- 246. Ebba Andersen. Vaskeriejer A.
- 247. Viggo Baller. Broder til Nr. 17.
- 248. Jørgen Buemann. Bestyrer B.
- 249. Aage Christensen. Købmand A. D. C.
- 250. Tage Christensen. Broder til Nr. 147.
- 251. Karl Eliassen. Inspektør E.

252. Frode Eskildsen. Bogholder E.
 253. Christian Fensholt. Købmand F.
 254. Lilli Frederiksen. Søster til Nr. 51 og 127.
 255. Helga Gabe. Søster til Nr. 225.
 256. Sølvig Hansen. Postbud H.
 257. Kay Hermann. Bankbogholder H.
 258. Hans W. Jacobsen. Konsul J.
 259. Knud H. Jensen. Afd. Købmand J.
 260. Gudrun Larsen. Søster til Nr. 183 og 231.
 261. Alfred Larssen. Ølbrygger L.
 262. Vanda Madsen. Søster til Nr. 185.
 263. Else Mikkelsen. Søster til Nr. 210 og 233.
 264. Poul Mogensen. Broder til Nr. 75.
 265. Knud Otterstrøm. Broder til Nr. 213.
 266. Ib Tang Petersen. Lærer, cand. mag. T. P.
 267. Knud Quistgaard. Broder til Nr. 165.
 268. Svend Rodian. Agent R.
 269. Esther Rosenstand. Søster til Nr. 190.
 270. Adda Sandagger. Trafikassistent S.
 271. Betty Schmidt. Arkitekt S.
 272. Carl G. Schönfeldt. Broder til Nr. 241.
 273. Aage Snoer. Forretningsfører S.
 274. Vibeke Thastum. Redaktør T.
 275. Christian Thygesen. Broder til Nr. 142.
 276. Ebba Wanting. Søster til Nr. 120 og 194.

3 F. (21 Disciple).

277. Bernhard Andersen. Broder til Nr. 246.
 278. Jens Chr. Andersen. Fru S. Andersen.
 279. Ejnar Christensen. Broder til Nr. 249.
 280. Rudolf Frederiksen. Broder til Nr. 51, 127 og 254.
 281. Aage Hansen. Melhandler H.
 282. Poul Høgdal. Broder til Nr. 150.
 283. Vilhelm Iversen. Bogholder I.

284. Axel Kolding. Agent K.
285. Elif Kraul. Afd. Slagtermester K.
286. Elise Lind. Søster til Nr. 184.
287. Erik Lundgren. Hotelejer L.
288. Skjold Neckelmann. Broder til Nr. 235.
289. Eli Otterstrøm. Søster til Nr. 213 og 265.
290. Noe Tang Petersen. Broder til Nr. 266.
291. Vibeke Petersen. Handelsrejsende P.
292. Charite Rosenstand. Søster til Nr. 190 og 269.
293. Kamma Schmidt. Søster til Nr. 271.
294. Karl Johan Schmidt. Bankkasserer S.
295. Svend Stilling. Broder til Nr. 168 og 242.
296. Else Thorup. Søster til Nr. 243.
297. Leif Ørkild. Broder til Nr. 172.

2 F. (18 Disciple).

298. Kaj Andersen. Broder til Nr. 145.
299. Margrethe Andersen. Søster til Nr. 246 og 277.
300. Erna Bech. Overassistent B.
301. Helge Boesen. Konditor B.
302. Astrid Christensen. Søster til Nr. 249 og 279.
303. Carl Clausen. Fabrikant C.
304. Olaf Jensen. Isenkræmmer J.
305. Hans Carl Schmidt Juncker. Montør J.
306. Alice Larsen. Søster til Nr. 183, 231 og 260.
307. Adda Madsen. Søster til Nr. 185 og 262.
308. Edith Nielsen. Købmand N.
309. Niels Olaf Petersen. Forretningsfører P.
310. Finn Tang Petersen. Broder til Nr. 266 og 290.
311. Poul Lund Petersen. Direktør P.
312. Harald Schultz. Købmand S.
313. Agnes Wanting. Søster til Nr. 120, 194 og 276.
314. Oluf Woldsen. Brygmester W.
315. Eva Ørkild. Søster til Nr. 172 og 297.

1 F (15 Disciple).

316. Niels Andersen. Broder til Nr. 246, 277 og 299.
 317. Gerda Brems. Fabrikant B.
 318. Carl Eliassen. Filialbestyrer E.
 319. Poul Grønbek. Postekspedient G.
 320. Rudolf Helms. Inspektør H.
 321. Valborg Hornhaver. Søster til Nr. 178 og 179.
 322. Albert Høwinghoff-Petersen. Bankdirektør H.-P.
 323. Bent Jacobsen. Købmand J.
 324. Børge Jacobsen. Broder til Nr. 323.
 325. Elisa Jørgensen. Ingeniørassistent J.
 326. Dagmar Larsen. Søster til Nr. 183, 231, 260 og 306.
 327. Arne Quistgaard. Broder til Nr. 165 og 267.
 328. Agnete Rosenstand. Søster til Nr. 190, 269 og 292.
 329. Mogens Thau. Inspektør T.
 330. Johan Woldsen. Broder til Nr. 314.

Biblioteket

har i Løbet af Skoleaaret haft følgende Tilvækst:

I. Tidsskrifter.

Tilskueren til April 1914.

Vor Ungdom til Marts 1914.

Bog og Naal til Marts 1914.

Den danske Realskole til Nr. 6, 1914.

Matematisk Tidsskrift A til Nr. 4, 24. Aarg.

Pädagogische Zeitung 1914, Nr. 1—14.

The Journal of Education 1914, Nr. 1—4.

Dreyer: Fra Naturens Værksted II H. 3—12, III H. 1—3.

---

‡ betyder tilsendt fra Ministeriet, * Gaver fra Forfattere, Forlæggere eller andre private.

II. S u b s k r i p t i o n s v æ r k e r.

Ottosen: Folkenes Historie. Sluttet.

Grimm's Deutsch. Wörterbuch til 14. Binds 1. Afdeling,
3. Levering.

Roscher: Mytholog. Leksikon til H. 67.

Studier for Sprog og Oldtidsforskning til Nr. 93.

Skrifter, udg. af Selskabet til historiske Kildeskrifters
Oversættelse, til 8 R., 7 H.

Skrifter, udg. af Udvalget for Folkeoplysningens
Fremme, til Nr. 303.

Tolstoy's Romaner. Sluttet.

III. A f s l u t t e d e V æ r k e r.

†*Asmussen*: Meddelelser om højere Almenskoler 1911-12.

†*E. Holm*: Danmark—Norges Historie 1800—1814 I-II.

Bajer: Da det danske Slesvig gik tabt.

Johannes Fibiger: Mit Liv og Levned. Udg. af Karl
Gjellerup.

Joh. Helms: De danske og deres Broderfolk.

Lis Jacobsen: Sprogets Forandring. Bearbejdet efter
Axel Kock.

Cari Koch: Fortællinger af Kirkens Historie. Oldtiden.

†*Jacob E. Lange*: Vilde Planter.

Edv. Lehmann: Barnelærdom og Ynglingeliv.

H. Lehmann: Haandbog ang. Folkeskolen. II.

Liljefalk og Lütken: Vor sidste Kamp for Sønderjylland.

Lundbye: Billeder i Træsnit.

Morten Pontoppidan: Anno 13.

E. Prytz: Vort Lands Opmaaling.

Vilh. Rasmussen: Barnets sjælelige Udvikling i de
første 4 Aar.

†*Les éléments magnétiques en Danemarck 1905.*

†*Variations du champ magnétique horizontal.*

Carl Bernhard: Kommissionæren.

- Carl Bernhard*: Gamle Minder.
 — Krøniker fra Erik af Pommerns Tid.
 — Krøniker fra Kong Christian den 2dens Tid.
- Bj. Bjørnson*: Fortællinger.
 — Grotid.
- Blicher*: Samlede Noveller.
 — Trækfuglene, med Træsnit af Johannes Larsen.
- Gjellerup*: Romulus.
- S. Grundtvig*: Folkeeventyr.
- Hauch*: Robert Fulton.
 — Søstrene paa Kinnekullen.
- Hertz*: Svend Dyrings Hus.
 — Kong Renés Datter.
- Holberg*: Samlede populære Skrifter.
- Ibsen*: Hærmændene paa Helgeland. (8 Eks.).
 — De unges Forbund. (8 Eks.).
- J. P. Jacobsen*: Skrifter.
- Jacobsen*: Trolddom.
- Joh. V. Jensen*: Myther.
 — Rudyard Kipling.
- H. Kidde*: Aage og Else.
- A. Kjelland*: Samlede Værker.
- Nicolai*: Ved Nytaarstid i Nøddebo Præstegaard.
- Ploug*: Samlede Digte, I—II.
- Pontoppidan*: Torben og Jytte.
 — Storeholt.
- Rist*: Jonathan og andre Fortællinger.
 — En Rekrut fra 1864.
- Schack*: Fantasterne.
- Skjoldborg*: Samlede Værker.
- Amalie Skram*: Samlede Værker.
- Topsøe*: Fortællinger.
- Chr. Winther*: Samlede Digtninge.

- Allan Mc Aulay*: Poor Sons of a Day.
- Robert Browning*: Granatæbler. Oversat af Niels Møller.
- Selections by Ryland.
- Selections by Mrs. Glazebrook.
- A Handbook to R. Browning's Works
by Mrs. S. Orr.
- Byron*: Beppo, Dommedagssynet. Oversat af Alfred
Ipsen.
- Mrs. Fawcett*: Women's Suffrage.
- Galsworthy*: The Patrician.
- The Silver Box and other Plays.
- Justice.
- The Little Dream.
- Gissing*: Demos.
- New Grub Street.
- The Odd Women.
- The Private Papers of Henry Ryecroft.
- *Jespersen: Større engelsk Grammatik. II.
- Keats*: Odes by Downer.
- Murray*: Dictionary. VIII.
- Palgrave*: Golden Treasury.
- Notes to Palgrave's Golden Treasury.
- Shakespeare*: The Merchant of Venice. (Arden Edition)
- * — Købmanden i Venedig. Oversat af Øster-
berg.
- Bernard Shaw*: Man and Superman.
- Shelley*: Prometheus by Hughes.
- Sidgwick*: Historical Ballads.
- Poems of England.
- Sutro*: Five Little Plays.
- Swinburne*: Erechtheus. Oversat af Edv. Lembcke.
- Tennyson*: Anna og Lockley Hall. Oversatte af Ad.
Hansen.
- In Memoriam, by Pervical.

- Wordsworth*: Selections by Cotterill.
Wordsworth: Selections by Webb.
Leo Berg: Balladenbuch.
Bellermann: Deutsches Lesebuch 6.
Bismarck: Gedanken und Erinnerungen.
Hartwig: Kinderland.
Lilliencron: Breide Hummelsbüttel.
Meinhold: Die Bernsteinhexe.
H. Nickol: Bilder und Geschichten aus deutscher
 Vorzeit.
H. Popert: Helmut Harringa.
Röhl: Geschichte der deutschen Dichtung.
P. J. Tonger: Aus der Jugendzeit.
d' Avenel: Les Français de mon temps.
Anatole France: Vie de Jeanne d'Arc.
Jean de Labrète: Mon oncle et mon curé.
*E. Lepelletier: Madame Sans Gêne.
*Jules Levallois: Memoires d'un Critique. (3 Bind).
Comtesse de Noailles: Les vivants et les morts.
F. Sarcey: Le Siège de Paris.
Euripides: Alkestis. Oversat af M. Cl. Gertz.
 — Hippolytos. Oversat af M. Cl. Gertz.

Desuden er der til Discipelbiblioteket købt 24 Bøger, samt fra Forlæggere og Forfattere modtaget 34 Skolebøger.

Forskellige Meddelelser.

Skolens Undervisning er i Løbet af Skoleaaret inspi-
ceret af Undervisningsinspektøren, Prof. *Tuxen*, Rek-
tor *Bertelsen* og Dr. *Kaper*, samt af Hr. Gymnastik-
inspektør *Knudsen*.

Skoleudvalget har bevilget Hr. Cand. mag. *Tang Petersen* og Hr. Inspektør *Thau* hver 60 Kr., for at de i en Uge kunde overvære Undervisningen ved andre Skoler.

Kolding Byraad har i April 1914 vedtaget, at Forberedelsesafdelingen skal nedlægges med en Klasse aarlig, og at der samtidig skal ordnes en tredelt Mellemskole, samt at den matematisk-naturvidenskabelige Gymnasielinie skal oprettes ved Skolen, naar Tilgangen til 1 G nødvendiggør en Deling af Gymnasiets Klasser. For at de nødvendige Lokaler til denne Nyordning kan skaffes til Veje, vil der i Skoleaaret 1914—15 blive opført en Nybygning paa Skolens Grund, ud mod Skolestræde, indeholdende en stor Gymnastiksal, et Sløjdlokale, 2 Laboratorier til det matematisk-naturvidenskabelige Gymnasium og 6 Klasseværelser. Da denne Nybygning vil nødvendiggøre Nedrivningen af den nuværende mindre Bygning, i hvilken Sløjdundervisningen foregaar, vil Skolen ikke kunne give Undervisning i Sløjd i næste Skoleaar.

Paa Hundredaarsdagen for *Carl Plougs* Fødsel, den 29de Oktober 1913, holdtes i Skolens Gymnastiksal en Mindefest, ved hvilken Rektor og Hr. Cand. mag. *Tang Petersen* talte, og Hr. Inspektør *Nissen* og *Markus Markussen*, Elev i 3 G, oplæste nogle af *Plougs* Digte. *Carl Plougs* Datter, Fru *Inger Marie Bockelund*, har i Foraaret givet Skolen et stort, meget smukt og fint

udført Fotografi af Ploug som ung Mand, efter et Daguerrotypi, i en smuk stiliseret Ramme. Billedet er ophængt i Skolens Forsal.

Skolen har fra sin tidligere Rektor *Sigurd Müller* modtaget 10 Raderinger til Ophængning i Klasserne og 6 Anskuelsesbilleder til Engelskundervisning, fra Kunstneren *Emil Krause* en stor Radering af *Sigurd Müller*, hvilken er ophængt i Lærerværelset, fra Elev *Hans Erik Wandall* en udstoppet Lækat og fra Elev *Johann Gabe* en Mammuth tand.

Hr. Guldsmed *Kyster*, som tidligere har skænket en Dronningekrone og et Scepter til Skolens Majfest, har i Aar til samme Fest givet to forgyldte Sølvordenskæder og to Rigsæbler. Ordenskæderne bestaar hver af 7 Medailloner, forbundne ved dobbelte Lænker. Baronkædens 4 Medailloner er Ametyster, indfattede i Guldperler, den 5te en stor Ametyst bærende en adelig femtakket Krone. Junkerkronens Medailloner er Topaser, og den store Topas bærer en murtakket Bykrone. Begge Kæders 6te Medaillon er Kolding Byvaaben, udført i blaat Emaille og Guld, den 7de Medaillon et ophøjet Relief af Dronning Dorothea, med Indskriften: *Dorothea, R. D., Kolding højere Almenskole, 1552, 1903*. Hr. Guldsmed *Kyster* har som gammel Elev ønsket at give Skolen denne smukke og kostbare Gave, for at Majfesten kunde blive endnu mere glansfuld for Børnene, naar Baronen og Junkeren fremtraadte standsmæssig i Overensstemmelse med den gamle Tradition, i hvilken det hedder, at Rangspersonerne blev „meget næt ikklædde og pyntede med smukke Klæder, hvorpaa syes Galluner, som dertil laanes; faar og Gallunerede hatte og *Jueler* her og der paa sig, til at prunke og stadse med“. Smlgn. Skolens Program 1913 Side 14.

Skolens Inventarium er i Skoleaaret forøget ved Indkøb af et Tellurium, 8 Vægtkort og nogle Gramofonplader til Undervisningen i Engelsk og Fransk.

I Programmet for 1914 begynder Hr. Cand. mag. *Tang Petersen* en Fremstilling af Skolens Historie fra 1552 til vor Tid. Der vil hvert Aar blive trykt to eller tre Ark, som let kan udtages; hele Skriftet vil blive ca. 8 Ark og vil formodentlig være afsluttet i 1916. Ældre Elever vil ved Henvendelse til Skolen kunne faa disse Aargange af Programmet sendt. Det vilde være Skolen kært, om de til Gengæld vilde meddele Træk fra Skolelivet og Bidrag til Skolens Historie siden 1860, om saadanne haves.

Paa given Anledning henledes Forældres og Værgers Opmærksomhed paa, at Ministeriet og Skolekommissionen forlanger Oplysninger om Elevers Forsømmelser uden lovlig Grund og uden Skolens Tilladelse.

Skolelægen, Dr. O. Ørkild, har som tidligere tilset Sundhedstilstanden hos Eleverne ved Besøg i Klasserne og undersøgt alle nyindmeldte Elever og andre, som henvistes til ham af Lærerpersonalet. En Beretning om Aarets Arbejde er sendt til Byraadet.

I Oktober 1913 udsendtes Spørgeskemaer til Eleverne i G, R, 4 M, 3 M. om Elevernes Hjemmearbejdstider, og der blev efter en Gennemgang af de indkomne Skemaer sendt Hjemmene Meddelelser fra Skolelægen om Elevernes Sovetid, og fra Rektor om Arbejdstiden. *For adskillige Elevers Vedkommende i 4 M og 3 M var Arbejdstiden altfor kort, undertiden kun 1—1½ Time, medens der gennemsnitlig af disse Klassers Elever maa kræves c. 2½ Times dagligt Arbejde.*

Lægeforeningens Formand har den 31. August 1909 under Henvisning til, at der ved den højere Almen-skole er ansat en Skolelæge, med hvem Skolen eventuelt kan raadføre sig om, hvorvidt en Elev bør have Lov til at gaa hjem og spise Frokost, meddelt Skolen, at Lægerne i Kolding har vedtaget ikke for Fremtiden at ville udstede Frokostattester til Skolens Elever.

Rektor træffes paa Skolen hver Skoledag Kl. 12—1.

Legater, Fripladser og Stipendier.

Bøger, indkøbte for „Kolding Borgeres Præmielegat“ uddeltes den 23. Oktober. For god Oplæsning gaves Belønning til *Markus Markussen, Sigrid Kjeldsen, Georg Bartholdy, Hans Schmidt, Nis Nissen, Kirstine Wis-sing, Holger Kjær*, for Sang til *Svend Amdisen, Ingeborg Skjøde, Gerda Lund, Kaj Vinkel Hansen, Ejnar Ørkild, Else Hornhaver*.

Børn af Skolens faste Lærere har fri Undervisning. Der er desuden bortgivet 58 hele og 24 halve Fri-pladser til et Beløb af 9084 Kr. Sparekassen for Kolding og Omegn har betalt Skolepenge for en uden-bys Discipel.

Vejle Amts Skoleraad har af sit Stipendiefond givet 36 Kr. til hver af følgende Elever: *Valdemar Petersen, Sofie Lind, Ejnar Bjerre, Carlo Fuglsang, Aage Bramsen, Gudrun Søgaard Andersen*.

Professor Lassens Legat blev for 1913 givet til *Valdemar Petersen*, Lærer Geills Legat til *Hugo Rasmus-sen* og Nicolai Hansens Mindelegat til *Sofie Lind*. Af de ved Majfesten indsamlede Penge har *Valdemar Nielsen* faaet 19 Kr. 55 Øre, *Otto Lindberg* 22 Kr. 25 Øre til Boghjælp.

Forholdsregler mod smitsomme Sygdomme.

I Overensstemmelse med ministerielt Cirkulære af 11. Maj 1880 vil følgende Regler være at iagttage:

a) Naar der udbryder smitsom Sygdom i et Hjem, hvor der findes skolesøgende Børn, gøres der straks Anmeldelse derom til Skolens Rektor.

b) Hvis Sygdommen viser sig at være Skarlagensfeber, Difteritis, Blodgang, eksantematisk Tyfus eller Kopper, formenes Disciplene — saavel som Lærere — i hvis Hjem der findes Patienter med disse Sygdomme, Adgang til Skolen, indtil al Fare for Smitte er hævet.

c) Denne Forholdsregel vil derimod i Regelen ikke være at iagttage under andre Epidemier, f. Eks. Mæslinger, Kighoste, Faaresyge, tyfoid og gastrisk Feber, med mindre disse skulde være af særlig ondartet Karakter. Tvivlstilfælde afgøres af Skolens Rektor efter Samraad med vedkommende Huslæge.

Skolebetalingen.

Der betales hvert Fjerdingaar:

I 1. Forberedelsesklasse	15	Kr.
- 2. —	18	-
- 3. —	21	-
- 4. —	24	-
- Mellemskolens 1. Klasse	24	-
- — 2. og 3. Klasse	30	-
- — 4. Klasse og Realklassen	36	-
- Gymnasiet	45	-

Forholdsregler mod smitsomme Sygdomme.

I Overensstemmelse med ministerielt Cirkulære af 11. Maj 1880 vil følgende Regler være at iagttage:

a) Naar der udbryder smitsom Sygdom i et Hjem, hvor der findes skolesøgende Børn, gøres der straks Anmeldelse derom til Skolens Rektor.

b) Hvis Sygdommen viser sig at være Skarlagensfeber, Difteritis, Blodgang, eksantematisk Tyfus eller Kopper, formenes Disciplene — saavel som Lærere — i hvis Hjem der findes Patienter med disse Sygdomme, Adgang til Skolen, indtil al Fare for Smitte er hævet.

c) Denne Forholdsregel vil derimod i Regelen ikke være at iagttage under andre Epidemier, f. Eks. Mæslinger, Kighoste, Faaresyge, tyfoid og gastrisk Feber, med mindre disse skulde være af særlig ondartet Karakter. Tvivlstilfælde afgøres af Skolens Rektor efter Samraad med vedkommende Huslæge.

Skolebetalingen.

Der betales hvert Fjerdingaar:

I 1. Forberedelsesklasse	15	Kr.
- 2. —	18	-
- 3. —	21	-
- 4. —	24	-
- Mellemskolens 1. Klasse	24	-
- — 2. og 3. Klasse	30	-
- — 4. Klasse og Realklassen	36	-
- Gymnasiet	45	-

For anden Broder eller Søster betales $\frac{3}{4}$, for øvrige Søkende $\frac{1}{2}$ Kontingent. Disciple i Forberedelsesklasserne faar kun Moderation for Søkende i disse Klasser. Dimittenderne i 3 G., R., 4 M. betaler ogsaa for Juli Maaned.

Desuden betales i Indskrivningspenge 6 Kr. og i Brændepenge 4 Kr. om Aaret. Sløjdmaterialet betales særligt.

I Dimissionspenge gives 10 Kr. af enhver, der indstiller sig til Mellemskoleeksamen og Realeksamen. Til Afgangseksamen for studerende betaler Skolens Elever 15 Kr., Privatister 40 Kr. Privatister, som skal have Tillægseksamen i enkelte Sprog, betaler for hvert enkelt Sprog 4 Kr., for 3 Sprog paa én Gang 10 Kr. I Indskrivningspenge for Farmaceuter betales 6 Kr.

Desuden betales af Skolens Elever i Statsskat ved Mellemskoleeksamen 3 Kr., ved Realeksamen 5 Kr., ved Studentereksamen 8 Kr. Disse Beløb skal af Skolen indsendes til Ministeriet samtidig med Eksamensindmeldelsen.

Kolding højere Almenskoles Regnskab

1ste April 1912—31te Marts 1913.

INDTÆGT

1. Skolepenge	27958. 00
2. Statens Tilskud iflg. Lov af 10. April 1855	3000. 00
3. do. - - Finansloven	6000. 00
4. Amtstilskud iflg. Kontrakt af 19. April 1879	2000. 00
5. Renter af Kapitaler (herunder Kolding Borgeres Præmielegat og Ejendomme)	773. 28
6. Andre Indtægter (Refusion fra Kolding Kirke, By- raadets Tilskud til Handelsskolen, Afgift for Tele- fonstativer, uforudsete Indtægter)	737. 66
7. Restancer overf. fra foregaaende Aar.	937. 88
	41406. 82

UDGIFT

1. Løn til faste Lærere	39100. 00
2. Timelærere	1150. 00
3. Ekstratimer	40. 00
4. Vikartimer	1068. 75
5. Privatundervisning	300. 00
6. Inspektion m. m	2085. 33
7. Tryksager og Kontorhold	803. 73
8. Bibliotek og Sløjdundervisning	533. 76
9. Bygningers Vedligeholdelse	1372. 77
10. Inventariets Fornyelse og Vedligeholdelse	1295. 16
11. Pedeltjeneste og Rengøring	2210. 36
12. Andel i Byens Bestyrelse	200. 00
13. Skatter og Afgifter	318. 62
14. Understøttelser	1600. 00
15. Brændsel	1935. 99
16. Belysning	508. 04
17. Forskellige Udgifter	349. 17
18. Restancer, uerholdelige	245. 19
19. Restancer, som overføres til næste Aar	1458. 83
	56575. 70

Disciplenes Forældre og Værger samt enhver anden, der har Interesse for Skolen, indbydes til at være til Stede ved Eksaminerne og Bekendtgørelsen af deres Udfald. Tiden vil senere blive meddelt.

Georg Bruun.